

Tartu Ülikool

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond

Ajaloo ja arheoloogia instituut

Üldajaloo osakond

Madis Ross

Briti viljaseadused ja vabakaubanduse debatt aastatel 1814–1846

Bakalaureusetöö

Juhendajad: Marten Seppel, PhD

Keith Tribe, PhD

Tartu 2020

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Debattide ülevaade.....	10
1.1. 1814.–1815. aastate debatt.....	10
1.2. 1838.–1846. aastate debatt.....	12
2. Peamised argumendid ekspordi debatis.....	18
2.1. Traditsioon.....	18
2.2. Puuduse tekkimine vaba ekspordi puhul.....	18
2.3. Nõudluse ja pakkumise stabiliseerimine.....	19
2.4. Põllumajanduse ergutamine.....	20
2.5. Järeldused.....	20
3. Peamised argumendid impordi debatis.....	21
3.1. Maa kasutusest väljaminek.....	21
3.2. Palgad ja tööstuse konkurentsivõime.....	25
3.2.1. Kõrged palgad tähendavad tööstuse konkurentsivõimelisuse langust.....	26
3.2.2. Viljaseaduste represseriv mõju palkadele.....	29
3.3. Julgeolek.....	31
3.4. Kliima ja ikalduse oht.....	34
3.5. Stabiilsuse argument.....	36
3.6. Põllumajandussektori kõrgem maksukoormus.....	38
3.7. Tööstuse kaitse.....	40
3.8. Teiste riikide proteksionism.....	42
3.9. Järeldused.....	44
Kokkuvõte.....	46
Kasutatud allikad ja kirjandus.....	49
Summary.....	52

Sissejuhatus

Vabakaubandusel on olnud tähtis roll Euroopa majanduslikus arengus alates 19. sajandi esimesest poolest. Suurbritannia ja Iirimaa Ühendkuningriigis (edaspidi Ühendkuningriik) kehtinud viljaseaduste tühistamist 1846. aastal võib pidada Euroopa vabakaubanduse ajaloo üheks kõige märkimisväärsimaks sündmuseks. See pani aluse tollaegse suurima impeeriumi järgnevat aastakümnete välispoliitikale, mis oli suures osas suunatud ülemaailmse vabakaubanduse edendamisele.¹ 1860. aastal sõlmiti sellise poliitika tulemusel ning viljaseaduste vastu võitlemisel tuntuks saanud Richard Cobdeni juhtimisel Cobden-Chevalieri leping, mis rahustas pingelisi suhteid Ühendkuningriigi ja Prantsusmaa vahel ning näitas vabakaubanduse rahutoovat efekti.² Sellele järgnesid ka kaubanduslikud lepingud teiste riikidega. Kuigi 19. sajandi lõpuks paljudes riikides (k.a Prantsusmaa) proteksionism taastati, siis Ühendkuningriik jäi kindlaks vabakaubanduslikule poliitikale.³ Vaatamata vahepealsetele proteksionistlikele kalduvustele on vabakaubandus siiaaani Euroopa arenguga tihedalt seotud. Liikmesriikide vaheline piiranguteta kaubandus on üks Euroopa Liidu asutamispõhimõtetest, samuti on Euroopa Liidul erinevad vabakaubanduslepped mitmete liiduväliste riikidega.⁴ Vabakaubandusel on seetõttu tähtis osa ka tänapäeva Eesti arengus. Oma olemuselt ei tähenda vabakaubandus regulatsioonide täielikku puudumist, vaid kaupade maksuvaba liikumist erinevate riikide või territooriumite vahel.⁵ Siiski on proteksionistlik retoorika tänapäeval näiteks Brexiti ja Ameerika Ühendriikide presidendi Donald Trumpi tõttu taas väga aktuaalseks muutunud. See annab aktuaalse aluse vaadelda, milliste argumentide najal vabakaubandus 19. sajandi keskel Ühendkuningriigis üldse kehtestati.

Ühendkuningriigis kehtinud viljaseadusteks (*Corn Laws*) nimetatakse hulka seadusi, millest esimesed kehtestati keskajal Inglise Kuningriigis. Toiduainete turu reguleerimist alustati juba vähemalt 1250. aastatest.⁶ Kaubandust reguleeriti tol ajal just nälja vältimiseks. 14. sajandi alguses keelas näiteks Edward II ikalduste tõttu vilja ekspordi mitmel korral ning julgustas vilja impordi,

¹ Anthony C. Howe. *Free Trade and Liberal England 1846–1946*. Oxford: Clarendon Press, 1997, lk 1.

² Miles Taylor. Cobden, Richard. *Oxford Dictionary of National Biography*. lk 12.
<https://doi.org/10.1093/ref:odnb/5741> (Külastusaeg 06.05.2020).

³ International Trade. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/international-trade> (Külastusaeg 11.05.2020).

⁴ Trade. *European Union*. <https://europa.eu/european-union/topics/trade> (Külastusaeg 06.05.2020).

⁵ Free trade. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/free-trade> (Külastusaeg 06.05.2020).

⁶ Buchanan Sharp. *Royal paternalism and the moral economy in the reign of Edward II: the response to the Great Famine*. *Economic History Review*, Vol. 66, No. 2, 2013, lk 628–647 (siin 630).

kaotades ajutiselt neile kehtinud tollid.⁷ Neid uuendati vastavalt sotsiaalsete ning poliitiliste muutustega Suurbritannia Kuningriigis ning Suurbritannia ja Iirimaa Ühendkuningriigis. Kuni 1800. aastani reguleeriti nendega viljakaubandust nii riigisisesele kui ka teiste riikidega, kuid riigisiseste tollide kaotamisega hakkasid need seadused reguleerima ainult viljakaubandust teiste riikidega. Suuremat rolli hakkasid viljaseadused poliitilises elus mängima aga pärast 1814. ning 1815. aasta seaduste kehtestamist. Napoleoni vastaste sõdade ajal kehtinud kõrged viljahinnad olid olnud kasulikud talupoegadele, kuid veel suuremal määral maaomanikele. Rahu saabumisega kardeti aga viljahindade suurt langust, mis omakorda oleks tähendanud pikas perspektiivis rentidest saadava sissetuleku langust maaomanikele, kes parlamendi mõlemas kajas suurelt domineerisid. Seetõttu 1814. ning 1815. aasta seadustega kaotati ekspordisubsiidumid ning varem kehtinud piirangud vilja väljaveole; samas kehtestati impordikeeld viljale, kui kohalik nisuhind polnud tõusnud üle 80 šillingi/kvarter.⁸ Üle 80 šillingilise hinna puhul oli nisu import aga tollist vaba.⁹ Koolooniatest tulnud nisule lubati import alates 67 šillingist/kvarter.¹⁰ Kui varem olid viljaseadused olnud mõeldud tagamaks õiglast hinda nii tarbijale kui ka tootjale, siis uusi seadusi nähti kui maaomanike katset viljahinda kunstlikult kõrgena hoida ning seeläbi tagada endale suurem sissetulek, millega sõjaajal harjutud oli. See aga põhjustas omakorda ühiskondliku muutuse ning maaomanikud muutusid tavainimese silmis kõrgete viljahindade põhjustajaks – see ühiskonna meelepaha pälvinud positsioon oli sajandeid olnud aga hoopis viljakaupmeeste ning mõldrite käes. 1828. aasta seadusega kehtestati viljaimpordis liikuv skaala, mis tähendas, et vilja sissevedu lubati igal ajal, kuid neile kehtestati tollid – imporditollid tõusid, kui kohalikud hinnad langesid, ning vastupidi. See aga ei rahuldanud ei vabakaubanduse pooldajaid ega selle vastaseid.¹¹

Järgnevatel aastatel toimus debatt viljaseaduste üle vastavalt sellele, kui head olid viljasaagid ning majanduslikust olukorrast tingitud sotsiaalsed olud. 1836. aastast alates oli Ühendkuningriigis mitu halva viljasaagiga aastat järjest, mis põhjustas ühiskondliku rahulolematuse kasvu. Riigis ilmnema hakanud probleemne keskkond väljendus kahe suurema sotsiaal-poliitilise liikumise

⁷ Sharp. Royal paternalism and the moral economy in the reign of Edward II, lk 638-639.

⁸ Enne kümnendsüsteemi kasutuselevõttu oli šilling Ühendkuningriigi rahaühik: 12 penni oli 1 šilling, 20 šillingit oli 1 nael. Kvarter oli mahuühik ning vastab umbes 291 liitrile.

⁹ Donald Groves Barnes. A History of the English Corn Laws from 1660–1846. London: George Routledge & Sons, Ltd., 1930, lk 285-287.

¹⁰ Boyd Hilton. Corn, Cash, Commerce: The Economic Policies of the Tory Governments 1815–1830. Oxford: Oxford University Press, 1977, lk 13.

¹¹ Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 286-287.

tekkimisega 1838. ja 1839. aastal: töölisklasse esindav tsartistide liikumine, mille eesmärk oli peamiselt valimisõiguste laiendamine meestöölistele ning üldine valimisreform ja keskklassi esindav Viljaseaduste Vastane Liiga (*Anti-Corn Law League*), mille eesmärk oli viljaseadused tühistada.¹² Kuigi viljahind oli 1839. aastal umbes 75% kõrgem võrreldes 1835. aastaga, siis hindu kunstlikult kõrgel hoidvaid viljaseadusi veel tühistama ei kiirustatud.¹³ Ühiskondlik meeolehärm hakkas aga jahtuma 1842. aastast, kui aasta varem võimule tulnud konservatiivide valitsus Sir Robert Peeli juhtimisel kehtestas mitmed majanduslikud abinõud. Lisaks tulumaksu kehtestamisele muudeti ka viljaseadusi – alandati viljale kehtinud imporditolle, eesmärgiga tuua viljahinnad madalamale. Viljaseaduste tühistamine toimus aga alles 1846. aastal ning seda pigem Irimaad ähvardava näljahäda kui ülejäänud Ühendkuningriigi olukorra tõttu. 1845. aastal Irimaal puhkenud kartulilehemädanik oli põhjustanud kartulisaagi ikalduse. Erinevalt teistest Ühendkuningriigi osadest polnud Iirimaa veel aastatel 1836–1842 kestnud majanduslikest probleemidest üle saanud ning oli vastamisi kriisiga. Järgnevatel aastatel suri nälga ning alatoitumise tõttu laialt levinud haigustesse üle miljoni inimese.¹⁴ 1846. aastal oli kartulisaagi ikaldus kogu Ühendkuningriigis ning ka viljasaak oli tavalisest kehvem. Tekkinud olukorra ning Viljaseaduste Vastase Liiga poolt tehtud lobitöö tõttu tühistati viljaseadused Sir Robert Peeli valitsuse poolt 1846. aastal.¹⁵ Peeli valitsuse plaan oli seejuures tuua järkjärguline tühistamine 1849. aastaks, kuid 1847. aastal tühistas viigide uus valitsus seaduse täielikult.¹⁶ Viljaseaduste tühistamise aastaks loetakse aga ikkagi 1846.

Viljaseaduste Vastane Liiga oli tänapäeva mõistes sotsiaalpoliitiline survegrupp aastatel 1839–1846. See asutati peamiselt keskklassi esindava organisatsioonina vastusena maaomanikest ülemklassi domineerimisele parlamendis ning nende keeldumisele vähendada protektsionismi. Liiga moodustumise katalüsaatoriks said 1839. aasta veebruaris ning märtsis esitatud viljaseaduste debati alustamiseks esitatud ettepanekute tagasilükkamised parlamendis. Ülemkojas esitatud ettepanek lausa naerdi välja.¹⁷ Selle eesmärk oli saavutada viljaseaduste tühistamine kasutades

¹² Barnes. *A History of the English Corn Laws*, lk 288.

¹³ Wray Vamplew. *A Grain of Truth: The Nineteenth-Century Corn Averages*. *The Agricultural History Review*, vol. 28, 1980, lk 1-17 (siin lk 9).

¹⁴ David Cannadine. *Victorious Century: The United Kingdom, 1800-1906*. London: Penguin Books Ltd., 2017, ptk 5 (Antud raamatut kasutati e-raamatu vormis, mille leheküljenumbri ei ühtinud füüsilise raamatu omadega).

¹⁵ Barnes. *A History of the English Corn Laws*, lk 266.

¹⁶ Betty Kemp. *Reflections on the Repeal of the Corn Laws*. *Victorian Studies*, Vol. 5, No. 3, 1962, lk 189-204. (siin lk 200).

¹⁷ Barnes. *A History of the English Corn Laws*, lk 242.

kõikvõimalikke legaalseid vahendeid – asutades teisi kohalikke samaeesmärgilisi ühinguid, pidades loengutuure, levitades teemakohaseid artikleid ning trakte ja esitades parlamendile allkirjastatud petitsioone.¹⁸ Liiga juhid liitusid ka ise parlamendiga ning selle juht Richard Cobden sai üheks aktiivsemaks viljaseaduste vastaseks parlamendis, nagu hilisemalt selgub.

Inglismaa viljaseaduseid käsitleb kõige põhjalikumalt Donald Groves Barnes, kelle 1930. aastal avaldatud „A History of the English Corn Laws, from 1660–1846“ on siiaaani üks autoriteetsemaid ning põhjalikemaid kronoloogilisi ülevaateid viljaseaduste legislatiooni osas. Barnes keskendub suuremas osas seadusandluse poliitilisele poolele ning käsitleb ka viljaseaduste debattide aegseid sotsiaalseid tingimusi, samas kui parlamendis kasutatud argumentidele keskendub ta põgusalt.¹⁹ 1977. aastal ilmunud Boyd Hiltoni „Corn, Cash, Commerce: The Economic Policies of the Tory Governments 1815–1830“ vaatleb muuseas 1815. aasta ning 1828. aasta viljaseaduseid ümbritsenud poliitilist ja sotsiaalset olukorda.²⁰ Hilisemalt on viljaseaduseid pikemalt käsitlenud Cheryl Schonhardt-Bailey oma 2006. aasta raamatus „From the Corn Laws to Free Trade: Interests, Ideas, and Institutions in Historical Perspective“. Raamat keskendub peamiselt viljaseaduste tühistamist mõjutanud parlamendiväliste teguritele nagu Viljaseaduste Vastase Liiga kampaania või parlamendiliikmete ning valijate majanduslikud huvid. Samuti kasutab Schonhardt-Bailey kvantitatiivset tekstianalüüsi ning vaatleb parteipoliitika mõju parlamendiliikmete hääletamisele.²¹ Tema kasutatud valim ning tuletatud järeldused on aga siiski saanud retsensentide mõningase kriitika osaliseks.²² Majanduslikele huvidele on väiksemas mahus varem rõhku asetanud ka T.J. Mckeown oma 1989. aasta artiklis, kui analüüsis parlamendiliikmete ning valijate isiklike huvide mõju liikmete hääletamisharjumustele.²³ Väiksemas mahus on viljaseaduseid käsitlenud veel George Kitson Clark oma 1951. aasta artiklis, milles ta peamiselt keskendus konservatiivide parteisisese poliitika rollile viljaseaduste tühistamisel ning vaatles

¹⁸ Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 241.

¹⁹ Barnes. A History of the English Corn Laws.

²⁰ Hilton. Corn, Cash, Commerce.

²¹ Cheryl Schonhardt-Bailey. From the Corn Laws to Free Trade: Interests, Ideas, and Institutions in Historical Perspective. Cambridge: MIT Press, 2006.

²² John V. C. Nye. Review. The Independent Review, Vol. 13, No. 1, 2008, lk 139-140.

<https://www.jstor.org/stable/24562187> (Külastusaeg 06.05.2020); Olive Anderson. Review. The English Historical Review, Vol. 122, No. 498, 2007, lk 1100-1101. <https://www.jstor.org/stable/4494044> (Külastusaeg 06.05.2020).

²³ T. J. Mckeown. The Politics of Corn Law Repeal and Theories of Commercial Policy. British Journal of Political Science, Vol. 19, No. 3, 1989, lk 353-380.

tühistamist kui aristokraatia järeleandmist.²⁴ Sarnases võtmes käsitleb neid ka Betty Kemp 1962. aasta artikkel²⁵ ning Michael Luszti 1995. aasta artikkel.²⁶

Viljaseaduseid on vaadeldud ka kindlate persoonide või Viljaseaduste Vastase Liiga käsitluse kontekstis. Eriti palju on tähelepanu saanud Sir Robert Peel. See on mõistetav tema vaieldamatult tähtsa osa tõttu viljaseaduste tühistamisel ning et on soovitud tuua vastuseid tema muutusele proteksionistist vabakaubanduse pooldajaks. Boyd Hiltoni 1979. aasta artikkel vaatlleb selleks Peeli parlamendikarjääri ning memuaare.²⁷ Douglas A. Irwin käsitleb oma 1989. aasta artiklis lisaks neile veel ka Peeli ning tema lähedaste kirjavahetust.²⁸ Viljaseadustest ning eelkõige nende vastu moodustatud Liigast on kirjutanud pikemalt Paul A. Pickering ja Alex Tyrell 2000. aastal raamatus „The People's Bread: A History of the Anti-Corn Law League“.²⁹

Viljaseaduste historiograafias on seega väga vähe tähelepanu pööratud parlamendis kasutatud argumentidele. Keskseks huviks on olnud viljaseaduste tühistamise poliitilised või sotsiaalsed tagamaad ning väliste tegurite mõju parlamendiliikmetele. Puudub sügavam uurimus parlamendisiseselt kasutatud argumentide arengu ning kasutuse osas ja ei ole suunatud tähelepanu nende potentsiaalsele mõjule. Käesoleva töö peaesmärgiks ongi uurida parlamendis toimunud viljaseaduste debattides kasutatud peamisi argumente ja vastuargumente, mida proteksionistid või vabakaubanduse pooldajad esitasid. Käsitluse alla tulevad aastad 1814–1815 ning 1838–1846. 1814.–1815. aastate debatt on märgilise tähtsusega – viljaseaduste arutus sai ühiskonnas palju suuremat tähelepanu, kuna seadusemuudatustes nähti maaomanike omakasupüüdlikkust ning seetõttu politiseeriti eelnevalt võrdlemisi vähe fookust saanud viljaseaduste küsimus. 1838.–1846. aastate debatt oli aga erakordne, kuna viljaseadused tulid parlamendis teemaks üheksa aastat järjest ning päädesid viljaseaduste tühistamisega. Samuti keskendutakse ainult parlamendi alamkojale.³⁰ Töö uurimisküsimuseks on, kas ja kuidas arenesid peamised argumendid ning nende kasutamine

²⁴ Kitson, G. Clark. The Repeal of the Corn Laws and the Politics of the Forties. The Economic History Review, New Series, Vol. 4, No. 1, 1951, lk 1-13.

²⁵ Kemp. Reflections on the Repeal of the Corn Laws.

²⁶ Michael Luszti. Repeal of the Corn Laws and Institutional Preservation. Comparative Politics, Vol. 27, No. 4 1995, lk 393-40.

²⁷ Hilton. Peel: A Reappraisal. The Historical Journal, Vol. 22, No. 3, 1979, lk 585-614.

²⁸ Douglas, A. Irwin. Political Economy and Peel's Repeal of the Corn Laws. Economics and Politics, Vol. 1, No. 1, 1989, lk 41-59.

²⁹ Paul A. Pickering; Alex Tyrell. The People's Bread: A History of the Anti-Corn Law League. London and New York: Leicester University Press, 2000.

³⁰ Rohkem aastaid ning lordide koja debate ei käsitleta töö mahuliste piirangute tõttu.

vaadeldavate debattide jooksul. See võimaldab anda hinnangu kasutatud argumentide mõjust parlamendiliikmete lõplikule otsusele viljaseaduste tühistamise poolt hääletamisel. Argumentides ning nende kasutamises toimuvad muutused või nende puudumine osutab sellele, kas debattidel üldse oli osapoolte arvamustele mõju või ei. Antud töös saavad proteksionistide argumendid ka veidi rohkem tähelepanu, sest nad võtsid rohkem sõna kui vabakaubanduse pooldajad. Selle põhjuseks oli proteksionistide suur arvuline ülekaal, mis muutus alles 1846. aastaks (pikemalt alapeatükis 1.2.). Samuti tundsid proteksionistid arvatavasti, et viljaseaduste tühistamine ohustas neid personaalselt ja võtsid seetõttu aktiivsemalt sõna.

Lisaks tuuakse töös esile, kuidas suhestusid kasutatud argumendid kaasaegsete autoriteetsete poliitökonomitide kirjutatuga. Viljaseaduseid või vabakaubandust käsitlesid mitmed tuntud autorid. Adam Smithi majandusalased mõtted on koondanud tema esmakordselt 1776. aastal avaldatud raamat „An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations“. Siinses töös on kasutatud 1904. aastal väljaantud Edwin Cannani toimetatud versiooni.³¹ James Milli mõtteid viljaseaduste teemal väljendas tema 1804. aasta pamflett „An Essay on the Impolicy of a Bounty on the Exportation of Grain“.³² Thomas Robert Malthus avaldas 1814.–1815. aastate debati jooksul kolm pamfletti, kuid kuna tema argumendid on kirja pandud esimeses 1814. aasta pamfletis „Observations on the Effects of the Corn Laws“, siis teisi antud töös ei kasutata.³³ 1815. aastal avaldasid ka mitu teist poliitökonomisti oma arvamusi viljaseaduste kohta. Antud töös käsitletakse veel Robert Torrensi „An essay on the external corn trade“³⁴ ning David Ricardo „Essay on the Influence of a Low Price of Corn on the Profits of Stock“.³⁵ Parlamendiliikmete poolne poliitökonomitidele rõhumine annab aimu, milline oli poliitökonomitide tööde mõju esitatud argumentidele ning lõplikule viljaseaduste tühistamine.

Töö peamiseks allikaks on *Historic Hansard*, mis on loodud Ühendkuningriigi parlamendi alam- ning lordidekoja raamatukogude poolt. *Historic Hansard* on digiteeritud versioon *Hansard*'ist, mis on kogu Suurbritannia ja Iirimaa Ühendkuningriigi ning hiljem Suurbritannia ja Põhja-Iiri

³¹ Adam Smith. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, in 2 vols. Ed. By Edwin Cannan, London: Methuen and Co., Ltd, 1904.

³² James Mill. An Essay on the Impolicy of a Bounty on the Exportation of Grain. London, 1804.

³³ Thomas Robert Malthus. Observations on the Effects of the Corn Laws. London, 1814.

³⁴ Robert Torrens. An essay on the external corn trade. London, 1815.

³⁵ David Ricardo. Essay on the Influence of a Low Price of Corn on the Profits of Stock. London, 1815.

Ühendkuningriigi parlamentide debattide ametlikest raportitest alates 1803. aastast.³⁶ Kuni 18. sajandi lõpupoole oli parlamendi debattide avalikustamine keelatud (kuigi mitteametlikke raporteid avaldati), kuid sõnavabaduse ning avalikkuse huvi kasvuga parlamendis kõneldava üle kaasnes olukorra leevenemine. Parlament hakkas raporteid ise koostama alates 1907. aastast ning vaadeldava perioodi raportid on seetõttu eraisikutest kirjastajate poolt koostatud ja välja antud. 19. sajandi raportid koostati ajaleheartiklites kajastatust ning ka eraldi palgatud raporteerijate poolt, kes parlamendi debatte kajastasid, eesmärgiga tuua parlamendis räägitav täies mahus avalikkuse ette.³⁷ *Hansard* ei ole täielik stenogramm – just 1814.–1815. aastate debati jooksul on mõningad kõned võrdlemisi lühidalt kokku võetud. Samas on ka sõnavõtte, mis paistavad olevat sõnasõnalt üles kirjutatud. 1838.–1846. aastate debati ajaks tunduvad enamik kõnedest olevat juba täies mahus olemas.

Käesolev töö jaguneb kolmeks peatükiks. Esimene peatükk annab ülevaate 1814.–1815. aastate ning 1838.–1846. aastate debattidest. Nende poliitilise ning ka sotsiaalse tausta avamine on vajalik järgnevate peatükkide mõistmiseks. Teine peatükk keskendub vaadeldavates debattides ekspordiga seotud argumentidele. Kuna ekspordi üle käiv debatt kestis ainult kolm nädalat, siis on antud peatükk võrdlemisi lühike. Viimane peatükk keskendub impordi argumentidele ning nende kasutamisele mõlema vaadeldava debati jooksul. Ekspordi ja impordi argumentide peatükkide lõpus on ka lühikesed järeldused argumentide kasutuse kohta parlamendis.

³⁶ Hansard 1803-2005. Parliament of the United Kingdom. <https://api.parliament.uk/historic-hansard/index.html> (Külastusaeg 06.05.2020).

³⁷ About Hansard. Commonwealth Hansard Editors Association. <https://www.commonwealth-hansard.org/about-hansard.html> (Külastusaeg 06.05.2020).

1. Debattide ülevaade

1.1. 1814.–1815. aastate debatt

Esimene antud töös käsitletav debatt toimus aastatel 1814–1815. Kuigi 1813. aasta kevadel viljaseaduste uurimiseks moodustatud komitee leiud viisid komiteed juhtinud Sir Henry Parnelli poolt ka juunis viljaseaduste muutmise eelnõu esitamiseni parlamendis,³⁸ siis jääb see vaatluse alt välja, kuna antud köide puudub *Historic Hansard*'is. Siiski aga ei kannata töö selle tõttu palju, sest eelnõu võeti Parnelli poolt tagasi paar nädalat hiljem, kuna parlamendi istungiperiood hakkas lõppema.³⁹ Parnell esitas osaliselt muudetud eelnõu uuesti 5. mail 1814. Seadusemuudatusega taheti vilja ning jahu ekspordi täielikku vabastamist nii tollidest kui subsiidiumitest; nisu impordile taheti kehtestada tollid, mis oleksid üle veerandi, kui hind oli alla 84 šillingi, ning väheneksid tunduvalt, kui hind on kõrgem; kolooniate nisule kehtestataks samad tollid, kuid 74 šillingilise hinna juurest; ülejäänud viljadele (ka hernestele, ubadele jt.) tõstetaks samuti tolle.⁴⁰ Senise seaduse muutmise vajaduse põhjustajaks peetakse Ühendkuningriigi maaomanike hirme rahuga kaasneva langeva viljahinna ees. Viimane kümnend oli põllumajanduses kaasa toonud hindade suure tõusu, kuna Pürenee poolsaarel võidelnud sõdurid olid vedanud nõudluse tõusu ning kontinentaalblokaad oli pakkunud kaitset mandri tootjate pakkumise eest. Sellega kaasnes maahindade tõus ning seega ka rentide tõus. Rahuga saabuv nõudluse vähenemine, kaitse kadumine ning mandril suurenev tootmine tähendaksid aga viljahindade suurt langust, mis omakorda tähendanuks maaomanike rentide vähenemist. Samuti olid mängus ka Iirimaa tootjate huvi kaera ning jahu eksportimiseks Ameerikasse.⁴¹

1814. aasta debatt kestis 6. juunini, mil otsustati küsimust uuesti arutada kuud kuud hiljem.⁴² Siiski aga saavutas Parnell viljaekspordide vabastamise: 23. mail võeti seadus tähelepanitava opositsiooni puudumisel ilma hääletuseta vastu.⁴³ Viljaseadused võeti uuesti arutluse alla veidi muudetud vormis 17. veebruaril 1815. Vahepeal töötanud komitee soovitustel tehti ettepanek viljade sissevedu ning ladustamine täielikult vabaks teha, kuid keelata selle müük kuni kindla hinnani.

³⁸ Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 118.

³⁹ Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 121.

⁴⁰ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 722.

⁴¹ Hilton. Corn, Cash, Commerce, lk 3-4

⁴² Hansard, 6. juuni 1814, Seeria 1, vol. 27, 1102.

⁴³ Hansard, 23. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 1016.

Nisu puhul, kuni hind jõuab 80 šillingini või kolooniatest pärit nisu puhul 67 šillingini.⁴⁴ Alates 1. märtsist hakkasid parlamenti saabuma ka petitsoonid seadusemuudatuse vastu. 6. märtsil toimus Londonis rahvahulkade demonstratsioon, mis oli vastu seadusega eeldatavalt kaasnevale viljahindade tõusule. Rahutustega kaasnes hukkunuid ning rüüstati seadust toetanud liikmete kodusid.⁴⁵ Debatti see aga ei peatanud ning 10. märtsil võeti seadus alamkojas vastu.⁴⁶

Parlamendi alamkojas kujunes 1814. aastal välja kolm osapoolt. Esimene suurematest osapooltest pooldas seadusemuudatust. Selle peamiseks esindajaks oli eelnõu esitaja Sir Henry Parnell, Iirimaa Queen's Countyt esindav maaomanikust viig.⁴⁷ Kuigi Parnell ise nimetas ennast vabakaubanduse sõbraks, leidis ta, et protektsionism viljakasvatusele on vajalik.⁴⁸ Teine suurem osapool oli seaduse vastu, kuna sooviti suuremat kaitset, kui seadus pakkus, või oldi rahul *status quo*'ga. Nende väljapaistvamateks esindajateks olid Charles Western, viigide poolele kalduv maaomanik Lõuna-Inglismaal Essexis ja ka üks kahest selle piirkonna esindajast,⁴⁹ ning George Rose, pikaajaline toorist parlamendiliige ning 1806. aastal surnud peaminister William Pitt noorema lähedane toetaja, kellel endal küll suuremaid maavaldusi ei olnud.⁵⁰ Viimaseks ning kõige väiksemaks osapooleks olid vabakaubanduse pooldajad. Üheks silmapaistvamaks pooldajaks oli näiteks George Philips, viigist puuvilla tööstur Manchesterist. Ta esindas Ilchesterit, kuna Manchesteril puudus sel hetkel parlamendis koht.⁵¹ Esimesed kaks osapoolt ühinesid suuremas osas 1815. aasta eelnõu toetajateks pärast peaministri majas toimunud läbirääkimisi.⁵² Tekkinud konsensus parlamendis on ka arvatavasti põhjuseks, miks 1815. aasta debatt oli 1814. aasta omaga võrreldes võrdlemisi lühem.

⁴⁴ Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 134.

⁴⁵ Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 135-136.

⁴⁶ Hansard, 10. märts 1815, Seeria 1, vol. 30, 125.

⁴⁷ D. R. Fisher. Parnell, Sir Henry Brooke. History of Parliament Online.

<https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1820-1832/member/parnell-sir-henry-1776-1842>

⁴⁸ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 712. (Hilisemas elus muutis Parnell meelt ning hakkas viljaseaduste tühistamist pooldama.)

⁴⁹ R. Thorne. Western, Charles Callis. History of Parliament Online.

<https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/western-charles-callis-1767-1844>

(Külastusaeg 22.04.2020).

⁵⁰ Thorne. Rose, George. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/rose-george-1744-1818> (Külastusaeg 22.04.2020).

⁵¹ Thorne. Philips, George. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/philips-george-1766-1847> (Külastusaeg 22.04.2020).

⁵² Hilton. Corn, Cash, Commerce, lk 12-14.

Enne 1832. aasta reformi oli parlament väga selgelt kallutatud maaomanike poole, suur osa liikmeid olid kas ise maaomanikud või nende esindajad. Seetõttu ei saa ka imestada kaasajas tekkinud ning historiograafias levinud kuvandi üle, et antud seadusemuudatus oli maaomanike huvides maaomanike poolt loodud, eesmärgiga hinda kunstlikult kõrgel hoida.⁵³ Täieliku vabakaubanduse toetajateks olid parlamendist väikse osa moodustanud töösturid, kaupmehed või teised maaga mitteseotud ametite esindajad, kes seostasid ennast pigem viigide või radikaalidega.⁵⁴ Töösturid pidid parlamenti saamiseks pigem esindama Philipsi näitel mõnda teist piirkonda, kuid said sellega võimaluse ka enda piirkonda esindada. Kuigi vabakaubanduse pooldajad olid pigem seotud viigidega, siis ei saa viige siiski Parnelli või Westerni arvestades kuidagi vabakaubandust toetavaks parteiks lugeda ning proteksionistlikud maaomanikud domineerisid nii viigide kui tooride seas. Parlamendis suures enamuses olnud maaomanikud olid aga selgelt proteksionismi toetajad ning olid seaduse pooldajad või vastased vastavalt isiklikele arvamustele, kui suur peaks põllumajandusele rakendatav kaitse olema. Halvema kvaliteediga maa omanikud, kes olid palju kapitali investeerinud, olid suurema kaitse poolt ning parema kvaliteediga maa omanikud olid nõus väiksema kaitsega.⁵⁵ Mõlemad aga tahtsid siiski kõrget vilja hinda. Piisav kaitse oleks seda lubanud eelkõige halvema maa omanikele. Ebapiisav kaitse, seeläbi halbade maade kasutusest väljaminek ning pakkumise langus oleks seda tekitanud aga parema maa omanikele.⁵⁶

1.2. 1838.–1846. aastate debatt

Teine vaadeldav viljaseaduste debatt oli aastatel 1838–1846. Kuna vaadeldava perioodi jooksul vahetuvad valitsused ning ka juhtivate figuuride enda seisukohad, siis võib selles debatis eristada kolme osa. 1) Viigide valitsus vikont Melbourni juhtimisel kuni 1841. aastani. 2) Konservatiiv Sir Robert Peeli viljaseadusi toetav valitsus aastatel 1841–1845. 3) ning Peeli viljaseaduste tühistamist toetav valitsus 1846. aastal. Samaaegselt poliitilistele muudatustele tuleb aga arvestada ka majanduslike ning sotsiaalsete arengutega. Vaadeldavatel aastatel oli Ühendkuningriigi majandus

⁵³ Hilton. Corn, Cash, Commerce, lk 3.

⁵⁴ Kindlasti oli ka erandeid. Näiteks tulevase konservatiivist peaministri Robert Peeli (keda käsitletakse antud töös hiljem pikemalt) isa oli üks esimesi ning edukamaid tööstureid, kuid oli parlamendis suur toorist peaministri Pitt noorema toetaja: Thorne. Peel, Rober I. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/peel-robert-i-1750-1830> (Külastusaeg 22.04.2020).

⁵⁵ Hilton. Corn, Cash, Commerce, lk 5.

⁵⁶ Hilton. Corn, Cash, Commerce, lk 10.

kõikuv ning põllumajanduse suure osakaalu tõttu ka suuresti viljasaakide kvantiteedist ning kvaliteedist sõltuv. 1836. aastal lõppes neli aastat kestnud majanduslik tõus halva viljasaagi mõjul ning järgnev depressioon kestis järgmise kümnendi alguseni. Selle mõjul kasvas suuresti töötus ning peatus ka esimene suurem raudteede ehitamine. Halbade majanduslike tingimuste taustal toimus ka tsartistide liikumise tõus. Samal ajal kasvas pidevalt ka rahvaarv. Näiteks 1831. ning 1841. aasta vahel tõusis Ühendkuningriigi rahvaarv üle kahe ja poole miljoni inimese võrra.⁵⁷ See tõi kaasa mõneski linnastuvas piirkonnas halbade tingimuste mõjul oodatava eluea langemise tasemele, mida polnud nähtud alates mustast surmast. Selliste tingimuste taustal süvenes tavaelanike seas rahulolematuse maaomanike vastu, sest nende kasuks rakendatud viljaseadused põhjustasid toidu kallist hinda ning -puudust. 1840. alguses hakkas aga majanduslik olukord Peeli eelarveliste muudatuste ning paremate saakide taustal vaikselt paranema (1844. ning 1845. aastal said viljaseadused seetõttu ka parlamendis palju vähem tähelepanu). Tõus katkes 1845. aastal Irimaal tekkinud probleemidega, mida käsitleti sissejuhatuses.⁵⁸

Viljaseaduseid puudutav debatt kestis alamkojas 1838. aastal ainult ühe päeva. Charles Villiers, kes kujunes vaadeldavatel aastatel vabakaubanduse üheks tähtsaimaks esindajaks, esitas 15. märtsil parlamendile ettepaneku tuua viljaseadused arutluse alla.⁵⁹ Pärast võrdlemisi lühikest debatti hääletati aga ettepanek suure enamusega maha.⁶⁰ 1839. aasta debatt sai alguse 11. veebruaril, kui kuninganna kõnele vastaja George Wood tõstas oma kõnes viljaseadused.⁶¹ Donald Groves Barnesi sõnul oli Woodi, Manchesteri kaubanduskoja esimeest, selleks juhendanud vabakaubanduslik Viljaseaduste Vastane Assosiatsioon (*Anti-Corn Law Association*) ehk Viljaseaduste Vastase Liiga eelkäija Manchesteris. Nende pettumuseks aga oli Woodi kõne liigselt optimistlik ning pärast algset viljaseaduste üle kurtmist hakkas ta rääkima Briti tööstuse heast olukorrast. See aga läks otseselt vastu vabakaubanduse pooldajate argumentidele ning mängis otsa kätte konservatiivide juhile Sir Robert Peelile, kes leidis, et viljaseadused on hädavajalikud Ühendkuningriigile ning Briti tööstuse seisund ei paista nendest kuidagi mõjutatud olema.⁶²

⁵⁷ Cannadine. *Victorious Century*, ptk 4.

⁵⁸ Cannadine. *Victorious Century*, ptk 5.

⁵⁹ Hansard, 15. märts 1838, Seeria 3, vol. 41, 909-910. Villiers esitas sarnase ettepaneku igal aastal kuni 1846. aastani ning on seega kõige ühendavam lüli kolme käsitletava osa vahel. (1841. aastal tema ettepanekut aga debati alla ei pandud ning seetõttu vabakaubandusega seostuvaid argumente sel aastal ei esitatud).

⁶⁰ Hansard, 15. märts 1838, Seeria 3, vol. 41, 946.

⁶¹ Hansard, 11. veebruar 1839, Seeria 3, vol. 45, 228-229.

⁶² Barnes. *A History of the English Corn Laws*, lk 241.

Villiers esitas oma igaaastase ettepaneku ning soovis viljaseaduste kahjude näitamiseks tuua parlamendi ette tunnistajaid 19. veebruaril 1839. aastal;⁶³ ettepanek hääletati jälle suure enamusega maha.⁶⁴ 12. märtsil tõi ta uue ettepaneku viljaseaduste arutlemise alla võtmiseks.⁶⁵ Järgnev debatt kestis 5 öhtut, kuid lõpuks hääletati ettepanek ikkagi suure enamusega 18. märtsil maha ning alamkojas tähendas see ka viljaseaduste arutlemise lõppu selleks aastaks.⁶⁶ 1840. aasta debatt algas samuti Villiersi ettepanekuga, seekord 1. aprillil.⁶⁷ Debatt kestis kolm öhtut ning hääletati tavalise enamusega 3. aprillil maha.⁶⁸ Villiers proovis uuesti 26. mail,⁶⁹ kuid hääletati samal päeval maha.⁷⁰ 1841. aastal kalduti kõrvale tekkinud mallist, vabakaubandus jäi viljaseaduste debatis tagaplaanile ning viljaseadused olid pigem osa üldisest eelarvekriisist tingitud debatist. Kui viljaseadused arutluse alla tulid, siis debateeriti valitsuse tahetud fikseeritud tolli või eelnevast seadusest kehtinud liikuva skaala üle. Viigide ettepanekud ei saanud seetõttu vabakaubanduse pooldajatelt toetust. Eelarvekriis sai aga viigide valitsusele saatuslikuks ning suve alguses saadeti parlament laiali. Järgnenud valimistel võidutsesid konservatiivid Peeli juhtimisel, viigide valitsus astus tagasi ning sellega lõppes debati esimene osa.⁷¹

Sarnaselt 1814.–1815. aastate debatiga oli ka 1838.–1846. aastate debati esimesel perioodil kolm osapoolt. Kõigepealt Charles Villiersi, aristokraatliku pärinevusega radikaali⁷² juhitud vabakaubanduse toetajad, kes moodustusid jällegi peamiselt töösturitest ja kaupmeestest ning olid ikka suures vähemuses. George Kitson Clark toob välja, et kuigi parlamenti reformiti 1832. aastal, siis oli paljudes kohtades tavaks, et maaomaniku rentnikud, töölised ja teised sõltuvad pidid hääletama nii, nagu maaomanik heaks arvas. Parlament oli selgelt aristokraatia poole kaldu ning nemad omakorda olid selgelt põllumajanduse toetajad. Suurematel tööstuslinnadel oli sama suur kohtade arv kui väiksematel linnakestel ning proportsionaalselt elanikkonnale oli alevikel palju

⁶³ Hansard, 19. veebruar 1839, Seeria 3, vol. 45, 609-610.

⁶⁴ Hansard, 19. veebruar 1839, Seeria 3, vol. 45, 691.

⁶⁵ Hansard, 12. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 333-334.

⁶⁶ Hansard, 18. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 859.

⁶⁷ Hansard, 1. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 315-316.

⁶⁸ Hansard, 3. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 541.

⁶⁹ Hansard, 26. mai 1840, Seeria 3, vol. 54, 563-564.

⁷⁰ Hansard, 26. mai 1840, Seeria 3, vol. 54, 639.

⁷¹ Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 244-245.

⁷² W. O. Henderson. Charles Pelham Villiers. History, New Series, Vol. 37, No. 129, 1952, lk 25-26.
<https://www.jstor.org/stable/24402101> (Külastusaeg 23.04.2020).

rohkem kohti.^{73,74} Villiersi ettepanekuid toetasid osaliselt muudatusmeelsed viigid, kes tahtsid fikseeritud tolli liikuva skaala asemel ning moodustasid veidi suurema grupi. Üks nendest oli näiteks Lord John Russell, tuntud aristokraadipere noorim poeg, viigide juht alamkojas ning tulevane peaminister.⁷⁵ Selle positsiooniga liitus ka valitsus 1841. aastal, nagu varem mainitud. Kolmas ning suurim osapool koosnes peamiselt konservatiividest ning proteksionistlikest viigidest, kes esindasid põllumajanduse huve ning olid seega viljaseaduste muutmise vastu. Nende esindajaks oli konservatiivide juhiks tõusnud Sir Robert Peel.⁷⁶

Peeli viljaseadusi kaitsva valitsuse ajal toimunud arutlused viljaseaduste üle järgisid üpriski sarnaselt viigide ajal tekkinud malli. Erandiks oli ainult 1842. aasta, kui nagu 1841. aastal tulid viljaseadused arutluse alla valitsuse eelarve kontekstis.⁷⁷ Peeli ettepanek oli liikuvale skaalale kehtinud tolle vähendada. Sellele olid vastu nii viigid Russelli juhtimisel, kes tahtsid fikseeritud tolli, ning vabakaubanduse pooldajad Villiersi näol, kes tegi ettepaneku seaduste tühistamiseks.⁷⁸ Järgnevatel Peeli valitsusaastatel kuni 1846. aastani tulid viljaseadused peamiselt arutluse alla Villiersi ettepanekutel.⁷⁹ Villiersi kõrval hakkas aga viljaseaduseid igal aastal arutluse alla tooma ka 1841. aastal parlamenti saanud Richard Cobden, ainuke olulisem täiendus debatis osalejatesse, sest Peeli valitsuse ajal jäid enamasti kehtima varem viljaseaduste debatis rolli mänginud osapooled: vabakaubanduse pooldajate esindajaks saigi Villiersi kõrval Cobden, Viljaseaduste Vastase Liiga juhiks tõusnud tööstur;⁸⁰ Villiersi ettepanekuid seaduste arutluse alla võtmiseks toetasid edasi fikseeritud tolli tahtvad viigid Russelli juhtimisel ning suurt enamust omavad proteksionistlikud konservatiivid Peeli juhtimisel olid suuremate muudatuste vastu.

⁷³ Clark. The Repeal of the Corn Laws and the Politics of the Forties, lk 7.

⁷⁴ 1832. aasta reform laiendas valimisõiguse kinnisvara omavale keskklassile. Viigide eesmärk reformi läbi viies oli tugevdada enda toetajaskonda põllumajanduslike huvide osas ning kuigi nad seda eesmärki otseselt ei täitnud, oli reformi tulemuseks siiski parlamendi selge kaldumus põllumajanduse toetamise poole. Vaatamata sellele said reformiga parlamendis kohad ka viimasel ajal kasvanud tööstus linnad, kellel need varem puudusid: Cannadine. Victorious Century, ptk 4.

⁷⁵ Thorne. Russell, John II. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/russell-john-ii-1792-1878> (Külastusaeg 23.04.2020).

⁷⁶ Thorne. Peel, Robert II. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/peel-robert-ii-1788-1850> (Külastusaeg 23.04.2020).

⁷⁷ Hansard, 9. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 201-202.

⁷⁸ Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 250-251.

⁷⁹ 1844. ning 1845. aastal jäi viljaseaduste debatt heade saakide ning paranenud kaubanduse tõttu suuresti tagaplaanile: Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 263-264. Seetõttu on nende aastate debatid ka võrdlemisi lühikesed ning argumentidevaesed.

⁸⁰ Taylor. Cobden, Richard. Oxford Dictionary of National Biography. lk 12. <https://doi.org/10.1093/ref:odnb/5741> (Külastusaeg 06.05.2020).

Viimane vaadeldav osa debatis on Peeli 1846. aasta valitsus. Iirimaad ohustav nälg ning opositsiooni liidri Russelli survestav, viigide täielikku vabakaubandust toetav avalik kiri tekitasid Peelile endale võimaluse tulla välja viljaseaduste tühistamise poolt.⁸¹ Üks proteksionistlik minister aga keeldus Peeli ettepanekut toetamast ning see tõi kaasa Peeli tagasiastumise. Nii proteksionistlikud konservatiivid kui viigid said seejärel võimaluse valitsust moodustada, kuid kumbki seda teha ei suutnud. Nii jõudis järg uuesti Peelini, kes tugevdatud seisus uue kabineti moodustas ning jaanuaris enda ettepanekud alamkojale esitas. 27. jaanuaril esitatud ettepanek tühistada viljaseadused järkjärgult 1849. aasta 1. veebruariks oli arutluse all 12 päeva. Eelnõude lugemised ning nendega kaasnenud debatil kehtisid alamkojas 15. maini, kuni seadus vastu võeti.⁸² Betty Kemp leiab, et Peeli järkjärgulise tühistamise taga oli mitu põhjust: esiteks andis vähem järsk muutus võimaluse talupoegadele muutustega kohaneda;⁸³ teise ning tähtsama põhjusena toob Kemp välja Peeli tahte vältida konstitutsionaalset kriisi ning seega vältida ka lordide koja mõju vähenemist. Kuna Viljaseaduste Vastane Liiga nõudis pidevalt viljaseaduste kohest tühistamist, siis järkjärguline tühistamine oleks proteksionistidele kergemini vastuvõetav, kusjuures lordide koda oli veel rohkem proteksionistlik kui alamkoda. Kui tühistamine oleks olnud järsk, siis võinuks oodata lordide koja vastuseisu eelnõule ning seega ka 1832. aasta reformile eelnenud kriisi kordumist, mis päädis lõpuks mitmekümne uue liberaalsete vaadete liikme lisamisega lordide kotta. Peel aga soovis *status quo* võimalikult sarnast säilimist ning otsustas väiksema halva kasuks.⁸⁴ Michael Luszti lisab Kempil püstitusele, et Cobdeni juhitud Liiga oleks olnud võimeline ning tahtejõuline suunama oma jõu konstitutsionaalse reformi propageerimisele, kui lordide koda

⁸¹ Peeli meelemuutusele tasub ka eraldi tähelepanu pöörata, kuna seda on käsitletud mitmed erinevad autorid. Lõplikku lahendust pole, kuna vastust teadis ainult Peel ise. Barnesi arvates tuli seisukoha muutus Cobdeni kõnede ning Peeli enda valitsusaja kogemuste mõjul. Hilton leidis aga, et Peel teadis juba 1828. aastast, et viljaseaduste tühistamine peab mingil hetkel tulema. Ta pidi aga ootama 1846. aastani, sest Iirimaal tekkinud kriis pakkus esimest poliitilist võimalust. Enne 1841. aasta valimisi lappis ta alles tooridega suhteid (Peel oli olnud märgilise tähtsusega katoliiklaste emantsipatsioonile üle kümne aasta varem, mis polnud paljudele tooridele sobinud) ning ei saanud vabakaubanduse poolt välja tulla. Võimule tulles hakkas ta Hiltoni arvates järkjärgult tolle alandama, et 1851. või 1852. aastaks viljaseaduste tühistamiseni jõuda. Irwin järeldas aga, et meelemuutuse taga olid Peeli kogemused enda valitsuse ajal ning poliitökonoomia ei paistnud tema otsuses rolli mängivat: Barnes. *A History of the English Corn Laws*, lk 288; Hilton. *Peel: A Reappraisal*, lk 601,604; Irwin. *Political economy and Peel's Repeal of the Corn Laws*, lk 54.

⁸² Barnes. *A History of the English Corn Laws*, lk 244-247.

⁸³ Kemp. *Reflections on the Repeal of the Corn Laws*, lk 198.

⁸⁴ Kemp. *Reflections on the Repeal of the Corn Laws*, lk 200-201.

oleks eelnõu tagasi lükanud. See oleks aga endaga kaasa toonud ettenägematud tagajärjed ühiskonnas, mida Peel vältida üritas.⁸⁵

Debati viimases osas muutusid ka osapooled. Erinevalt varasemast joonistus välja kaks selget vastaspoolt. Viljaseaduste tühistamise poolt olid nüüd nii radikaalid, viigid kui ka konservatiividest Peeli toetajad. Nende esindajaks oli Peel ise, kuigi nii Villiers, Cobden kui ka Russell avaldasid debatis siiski samuti häälekalt arvamust. Tühistamise vastu olid meeleskindlalt protektsionistlikud konservatiivid ning üksikud viigid. Neid juhtisid Benjamin Disraeli ning Lord George Bentick.⁸⁶ Viljaseadustega tekkinud eriarvamus tõi kaasa konservatiivide lõhenemise ning teise mitteseotud eelnõu läbikukkumisega ka Peeli valitsuse kukutamise.⁸⁷ Peeli avalik muutumine vabakaubanduse täielikuks pooldajaks oli kahtlemata viljaseaduste lõpliku tühistamise põhjuseks. Douglas Irwin toob välja, et viljaseaduste tühistamisel oli määrav osade konservatiivide personaalne lojaalsus Peelile. Kolmandik konservatiividest, kes 1844. aastal olid muutmise vastu olnud, hääletasid koos Peeliga 1846. aastal tühistamise poolt.⁸⁸ Samuti tuleb aga arvestada Mckeowni ning Cheryl Schonhardt-Bailey tõstatatuga. Mitmete parlamendiliikmete ning nende valijate isiklikud huvid olid eelnevatel aasta(kümne)tel läbi teinud mitmekesisustumise ja ei toetunud ainult põllumajandusele vaid ka tööstusele. Nii muutusid vastavate liikmete huvid ka vähem protektsionistlikumaks ning sellel oli mõju hääletamisele.⁸⁹ Peeli viljaseaduste tühistamise sõnastamine konservatiivsust mittereetvana lubas neil Schonhardt-Bailey arvates ka vabakaubanduse poolt välja tulla.⁹⁰

⁸⁵ Lusztig. Repeal of the Corn Laws and Institutional Preservation, lk 401-402.

⁸⁶ Debattides aga kaldusid nad isiklikele rünnakutele ning argumentide käsitluses nad seetõttu tähelepanu ei saa.

⁸⁷ Clark. The Repeal of the Corn Laws and the Politics of the Forties, lk 11.

⁸⁸ Irwin. Political economy and Peel's Repeal of the Corn Laws, lk 42-43.

⁸⁹ Mckeown. The Politics of Corn Law Repeal and Theories of Commercial Policy, lk 374; Schonhardt-Bailey. From the Corn Laws to Free Trade, lk 284.

⁹⁰ Schonhardt-Bailey. From the Corn Laws to Free Trade, lk 286.

2. Peamised argumendid ekspordi debatis

Esialgselt tulevad käsitluse alla argumendid, mis puudutavad vilja vaba ekspordi. Kõik vaadeldavad ekspordiga seotud argumendid olid kasutusel ainult 1814. aastal, kuna ekspordi arutus lõpetati suure vastupanu puudumisel kolme nädala jooksul. Samas kestis arutelu impordi üle 1846. aastani ja seetõttu moodustasid ekspordi argumendid mõlema vaadeldud debati jooksul esitatud argumentidest väga väikse osa. Lühikese debati jooksul kõlas küll mõningaidki argumente, kuid paljud neist olid pigem spetsiifiliselt parlamentaarse protsessi, mitte seaduse enda kohta. Alljärgnevalt tuleb käsitluse alla viis märkimisväärsemat argumenti.

2.1. Traditsioon

Traditsioon kui argument rõhus ajalisele pidevusele ega olnud suunatud otseselt ettepaneku sisule; seda tasub siiski vaadelda ajalooliselt seisukohalt. Argumenteeriti, et vilja väljaveo täielik vabastamine igasugustest reeglitest ei ole õigustatud, kuna see oleks vastu mitmete sajandite pikkusele traditsioonile. Sellist argumenti kasutas George Rose, toorist *status quo* pooldaja, kelle kõne oli ka 1814.–1815. aastate debati alguspunktiks.⁹¹ Nimelt leidis Rose, et ekspordi täielik lubamine oleks vastu 450 aasta pikkusele põhimõttele, kuna vilja väljavedu oli seadustes keelatud juba 1360. aastast Edward III poolt.⁹² Argumendi toetuseks tõi Rose parlamendile tunnistuseks välja kõik, mis oli kunagi viljaseadustes ekspordi ning impordi kohta kehtestatud.⁹³ Argument ise aga suuremat vastukaja ei saanud ning ka rohkem kasutust ei leidnud.

2.2. Puuduse tekkimine vaba ekspordi puhul

Selle, juba otseselt vaba ekspordi vastu suunatud argumendiga leiti, et ekspordi täielik vabastamine oleks ohtlik, kuna miski ei peataks halbade saakide ajal vilja ekspordi suure nõudlusega kohtadesse, samas kui Ühendkuningriik ise tunneks viljapuudust. See suruks vilja hinna kohalike jaoks

⁹¹ Suur osa Rose'i argumentidest olid tegelikult suunatud parlamentaarse protsessi rikkumisele, mitte ekspordi vabastamise vastu. Rose pidas komitee raportit, mille tõttu seadusemuudatuse ettepanek tehti, vigaseks ning ebapädevaks: Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 670,707. Samuti leidis ta, et eelmiste muudatuste puhul olid ettepanekud tehtud istungiaasta varasemas osas ning maikuu selliste ettepanekute tegemine on ebaharilik: Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 668.

⁹² Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 666-667. (Sissejuhatuses selgus, et traditsioon oli veelgi pikem.)

⁹³ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 670-679.

ohtlikult kõrgele. Ka see argument leidis kasutust just George Rose'i poolt. Ta tõi ka ise välja, kuidas tema argumentidele on vastatud, nimelt selliste juhtude puhul tuleks pakkumine mandritl ning Ühendkuningriigil poleks midagi karta. Sellele tõi ta aga omakorda vastuargumentideks kogemusest tuleneva, et mandril ning Ühendkuningriigis puudulikud saagid tihti kattuvad.⁹⁴ See tähendaks aga pakkumise langusest tulenevat hindade tõusu, mis oleks tavalisele tarbijale kahjulik.

Eelnevale argumentidele kohe otseselt ei vastatudki. Sir Henry Parnell, ettepanekute esitaja ning suurim toetaja, oli hoopis üllatunud Rose'i vastupanust ekspordile, kuna ta polnud enne debati algust teistelt liikmetelt vaba väljaveo osas vastupanu kohanud.⁹⁵ Samuti seisis ta kindlat raportis olevate faktide õigsuse taga.⁹⁶ Vastuargument kõlas aga nädal hiljem, kui leiti, et ei tasu karta vilja väljavedu halbade saakide ning puuduse ajal, sest Ühendkuningriigis pakutakse tavaliselt teistest riikidest kõrgemat hinda ning sel puhul puuduks initsiatiiv ekspordimiseks. Sellist argumenti kasutas tolleaegne toorist finantskantsler (*Chancellor of the Exchequer*⁹⁷) Nicholas Vansittart. Ta uskus, et maailmas pole ühtegi riiki, mille põllumajandus õitseks ilma ekspordita ning vaba eksport on kõige parem viis, kuidas sellist õitsengut ergutada.⁹⁸

2.3. Nõudluse ja pakkumise stabiliseerimine

Antud argument oli ekspordi vabaks tegemise poolt, kuna leiti, et viljaseaduste kehtestatud keelud tekitavad olukorra, kus ühes impeeriumi osas on viljas ülejääk, millest tahetakse lahti saada, samas kui teises osas on puudus, mida ei saa viljaseaduste tõttu leevendada. Viljaseadused kehtestasid piiranguid väljaveole ning see tähendas ebastabiilset vilja jaotust. Sellise argumentiga tuli välja seadusemuudatuse esitanud Sir Henry Parnell oma vastuses George Rose kõnele 1814. aastal ning tõi selle toetuseks ühe Iiri kaupmehe tunnistuse. Nimelt eelmisel sügisel oleks võinud too eksportida suurel hulgal vilja „Brasiiliasse“, kuid seadused peatasid teda. Parnell järeldaski, et vaba eksport lahendaks olukorra ning laseks viljal liikuda sinna, kus seda kõige rohkem vaja on.⁹⁹

⁹⁴ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 695.

⁹⁵ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 710.

⁹⁶ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 707.

⁹⁷ Tänapäeval täidab selle ametinimetusega isik rahandusministri tööülesandeid.

⁹⁸ Hansard, 13. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 875.

⁹⁹ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 716. (siin tekib ka väike küsimus, kas Brasiiliale all on mõeldud Portugali valduses olevat Brasiiliat või mõtleb Parnell siin Briti Guajaanat. Kuna Parnell siiski osutab Briti enda impeeriumile, siis peaks eeldama Guajaanat.)

2.4. Põllumajanduse ergutamine

Antud argumendiga leiti, et põllumajandus õitseks ainult ekspordi subsideerimisel. Vaba eksport aga tähendaks, et vilja ei kasvatataks piisavalt. Selline argument tuli suuremat proteksionismi soovivalt Charles Westernilt 1814. aasta 6. mai debatis ning oli osa tema üldisest argumendist, et Ühendkuningriik peaks olema võimeline ennast ise ära toitma, et tagada enda julgeolek ning sõltumatus. Iseseisva pakkumise kindlustamiseks halbadel aastatel peaks toimuma vajalikust nõudlusest suurema hulga vilja tootmine hea saagikusega aastatel ning selle toetuseks tuleks vilja ekspordile püstitada subsiidiumid ning laiendada kodumaist vilja tarbimist.¹⁰⁰

2.5. Järeldused

Vilja vaba ekspordi vastu olevate argumentide vähesust silmas pidades ei ole üllatuslik, et ekspordi üle käiv debatt kolme nädala jooksul lõpetati. Parlamendiliikmete silmis ei paistnud vaba eksport endas suuremat ohtu kujutavat ning seadusemuudatus ei tekitanud nende jaoks probleeme, mistõttu ei pandud ka palju rõhku seadusemuudatuse vastaste toodud argumentidele vastu vaidlemisele. Kuigi poliitökonoomistid olid ekspordi ning subsiidiumite teemadel arvamusi avaldanud, siis ei kasutatud parlamendiliikmed nende argumente ning ei seostanud ka oma argumente kuidagi nende autoriteediga.¹⁰¹ See osutab jälle suurema osa parlamendiliikmete ükskõiksusele vilja väljaveo vabastamise osas; arvatavasti oli suurem üksmeel, et seadusemuudatus läheb läbi, mistõttu poliitökonoomistide arvamustel ei olnud ekspordi lõplikule vabastamisele 1814. aasta debatis märgatavat mõju. Impordi küsimus sai seeest aga palju suuremat tähelepanu, kuna selle puhul tulid mängu rohkemate liikmete enda huvid ning importimise ohte nähti seetõttu palju suuremana.

¹⁰⁰ Hansard, 16. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 913.

¹⁰¹ Nagu alapeatükis 3.1. selgub, siis vilja väljaveo vabastamise ettepaneku teinud Sir Henry Parnell oli Adam Smithi tööga küll tutvunud, kuid ekspordi üle argumenteerimisel ei pidanud ta Smithile rõhumist arvatavasti vajalikuks.

3. Peamised argumendid impordi debatis

Järgmisena tulevad käsitluse alla vilja impordiga seotud argumendid. Lõplik lahendus vabakaubanduse näol tuli debatile pärast mitmekümneaastast arutluse all olemist. Siiski ei olnud viljaseadused arutluse all igal aastal. Debatt aktiveerus ning kattus tavaliselt riigi halva majandusliku käekäiguga. Pika kestvuse tõttu ning parlamendiliikmete isiklike huvide tõttu tekkis debattide jooksul mitmeid erinevaid argumente. Järgnevalt käsitletakse kõige tihemini esitletud argumente, mis olid ka otseselt seotud viljaseaduste ja kaubandusega. Vaatluse alla ei tule argumendid, mis koosnesid suures osas isiklikest rünnakutest vastaspoole vastu.

3.1. Maa kasutusest väljaminek

Proteksionistide seas üks kõige laialdasemalt kasutatud argumentidest oli oma olemuselt järgmine: Ühendkuningriigi talupojad on harjunud riigis kehtivate kõrgete viljahindadega; kaitse kaotamine tähendaks mandril toodetud odava vilja sissevedu, millega kohalikud tootjad ei suudaks võistelda. Selle argumendiga väljendati kartust, et väiksemate palkade ning seeläbi väiksemate tootmiskuludega tootjad mandril ujutaksid Ühendkuningriigi viljaturu odava vilja pakkumisega üle ning kohalikku tootmist ohustaks sel puhul katastroof. See argument oli üheks kõige populaarsemaks argumendiks ning seda kasutati 1814. aasta debati algusest kuni debati lõpuni 1846. aastal.

Argumenti tugevdas Adam Smithi kirjutatu. Smith oli vaieldamatult 18. sajandi Inglismaal vabakaubanduslikes teemades suurim mõtleja ning oli alates Pitt nooremast muutumas Ühendkuningriigi ühiskonnas nii üldistel majandusteamadel kui ka vabakaubandusega seotud teemadel autoriteediks.¹⁰² Tal oli aga erandeid, mille puhul vabakaubandus ei olnud tema arvates parim lahendus. Need erandid said ka proteksionistide üheks peamiseks rõhukohaks. Käesolevat argumenti toetas Smithi viimasena välja toodud erand, nimelt kas oleks õiglane taastada vabakaubandus tootmisharule, mis oli mingisugusel põhjusel vahepeal kaitstud ja kaitse varjus kasvanud nii palju, et suur hulk inimesi oli sellest sõltuv. Sellisel puhul peaks kaitse vähendamine olema järkjärguline, et vältida mitmete tuhandete töötuks ning näljaseks jäämist.¹⁰³ Kuna 20 aastat

¹⁰² Lars Magnusson. *The Tradition of Free Trade*. London and New York: Routledge, 2004, lk 24-25.

¹⁰³ Smith. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, vol. I, lk 433.

kestnud sõjad olid toonud mandri importide piiramise, siis said viljaseaduste pooldajad argumenteerida, et oleks ebaõiglane põllumajanduse kaitse äkiliselt kaotada. Samuti järeltas 19. sajandi alguses tuntuks saanud Thomas Robert Malthus oma 1814. aasta pamfletis, et hinna kukkumisele peab tingimata järgnema madalama kvaliteediga maade kasutusest väljaminek.¹⁰⁴

Argument tuli vaadeldavas debatis esmakordselt kasutusele kohe viljaseaduste esitaja Sir Henry Parnelli esimeses kõnes 1814. aasta debati alguses. Parnell mainis, et ta on ennast alati pidanud vabakaubanduse sõbraks ning oleks tollide vastu, kui vilja hind Ühendkuningriigis oleks sarnane mandri hinnaga. Kuna aga viimaste aegade segaduste tõttu on Ühenkuningriigis kehtiv hind tõusnud kõige kõrgemaks Euroopas, siis arvas ta, et viljale tuleks teha erand. Parnell toetus seejärel ka kohe Smithile kui autoriteedile.¹⁰⁵ Ta leidis, et kuigi vabakaubanduse pooldajad näevad Smithi kui täielikku vabakaubanduse pooldajat, siis debati ajaks oleks ta tõenäoliselt võinud oma arvamusi vilja impordi osas muuta. Parnell tõi välja, et kui Smithi ajal ei olnud vilja suuremahuline sissevedu mandrilt mõistlik, siis debati ajaks toimunud muutus hinnas tähendas, et vilja oleks suudetud mandrilt importida ning seejärel ikkagi odavamalt müüa, kui kohalikud seda tegid. Samuti ei leidnud Smith Parnelli sõnul vilja sisseveos midagi halba, kuna kogused, mida imporditi, olid arvestatavalt väiksemad. Kaasaegsete kõrgete mahtude puhul ei pruugiks Smith oma arvamuste juurde jääda.¹⁰⁶ Parnell tõi ka seejärel välja nii selle kui ka teiste hiljem vaadeldavate argumentide toetuseks kõik Smithi vabakaubanduse erandid.¹⁰⁷

1838.–1846. aastate debatis esitati argumenti veidi spetsiifilisemas vormis. Debatis hakati suuremat rõhku asetama tõsiasjale, et talupojad on kõrgete hindade ning protektsionismi varjus investeerinud arvestatavalt kapitali madalama kvaliteediga maa harimiseks. Odava vilja sisselaskmine tähendaks aga, et nendel maadel poleks enam kasulik vilja kasvatada ning selle tõttu kaotaksid talupojad oma investeeringud. 1842. aastal kasutas sellist argumenti aasta varem peaministriks saanud konservatiiv Sir Robert Peel. Ta leidis, et 140 aastat kehtinud protektsionismi all on rentnikest talupojad toetunud viljaseadustele ning uskudes nende kehtivuse jätkamisse, on teinud suuri investeeringuid oma maa harimiseks. Äkiline seaduste tühistamine ning miljonite kvarterite odava vilja sissevalgumine Ühendkuningriigi turule oleks nende investeeritud kapitalile

¹⁰⁴ Malthus. *Observations on the Effects of the Corn Laws*, lk 18-19.

¹⁰⁵ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 712.

¹⁰⁶ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 712-713.

¹⁰⁷ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 714-715.

hävitav.¹⁰⁸ Veidi muudetud võtmes esitas seda 1846. aastal ka näiteks Gilbert Heathcote, üks üksikutest sel ajal viljaseaduste poolt olevatest viigidest. Ta leidis, et viljaseaduste tühistamisel oleks Ühendkuningriik ainus selline riik ning see tooks kaasa viljapuuduse, siis kui seda kõige rohkem vaja on, ning ülekülluse, kui seda kõige vähem vaja on. Kui halb saak tabaks nii Ühendkuningriiki kui ka riike, kust imporditakse, siis tekiks viljapuudus, sest kohalikust kasvatatud viljast jääks puudu ning teised riigid paneks ekspordi kinni, et vältida puudust oma riigis. Kui aga on hea saak nii Ühendkuningriigis kui ka teistes riikides, siis ekspordiksid teised riigid kõik oma üleliigse vilja Ühendkuningriiki ning tekiks üleküllus, mis oleks halb tootjatele.¹⁰⁹

Eelnevale argumenteeriti vastu ühe erandiga peamiselt alles 1838.–1846. aastate debati käigus. Vabakaubanduse pooldajate peamiseks vastuargumentideks kujunes arvamus, et selle väikse hinnalanguse, mis vaba import põhjustada võiks, teeks tasa Ühendkuningriigi suurenenud nõudluse tõttu põhjustatud vilja hinnatõus Euroopas ning olukord, et mandril puudus piisav pakkumine kohaliku tootmise üleuputamiseks. Mõlemal puhul ei kujutaks mandril toodetud vili Ühendkuningriigi põllumajandusele nii suurt ohtu, kui proteksionistid kartsid.

1814.–1815. aastate debatis kasutas erandlikult sellise argumendile sarnast mõttekäiku vabakaubanduse pooldaja ning tööstur George Philips 1814. aastal. Ta leidis, et parlamendil pole piisavalt infot mandril kehtivate hindade osas, et kindlat hinnangut anda. Samuti juhtis ta tähelepanu sellele, et Suurbritannia kohalik põllumajandus oli arenenud edasi ka vaatamata suurele vilja sisseveole Irimaalt. Veel märkis ta, et ekspordi vabastamine mõned päevad varem osutas Ühendkuningriigi põllumajanduse konkurentsivõimelisusele teiste riikidega, kuid ainult veidi hiljem väitsid proteksionistid, et Ühendkuningriigi põllumajandus ei suudaks mandri tootmisega võistelda.¹¹⁰

Argumenti kasutati peamiselt 1838.–1846. aastate debatis kuni selle lõpuni. Sir William Molesworth, radikaalset vabakaubanduse toetaja, järeltas 1839. aastal viimase viie aasta hinnakeskmiseid võrreldes, et vabakaubanduse puhul toimuv hinnalangus on palju väiksem, kui kardetakse. Isegi kui mandril on arvestatavalt odavam toota, siis on transpordi- ja kindlustuskulud ning suurenenud nõudlusest oodatav hinnatõus piisavalt suured, et ei oleks karta suures koguses

¹⁰⁸ Hansard, 16. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 597-598.

¹⁰⁹ Hansard, 12. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 784.

¹¹⁰ Hansard, 6. juuni 1814, Seeria 1, vol. 27, 1093-1094.

vilja väljavedu. Seetõttu leidis Molesworth ka, et viljale fikseeritud tolli kehtestamine tähendaks paljudele tootjatele põhimõtteliselt impordikeeldu, kuna neile ei oleks tolli arvestades enam eksport kasulik.¹¹¹ Sir Henry Parnell, kes kahe käsitletava debati vahelisel ajal muutus ka ise viljaseaduste vastaseks, tõi 1841. aastal samuti välja, et tema arvutuste järgi ei toimu mandrilt importi, kui nisu hind on alla 45 šillingi/kvarter. Kuna aga vahepealsetel aastatel on hinnad olnud alla selle, siis ei saa karta turgude üleujutamist mandri odava viljaga ning kohalikud hinnad ei saa seeläbi ka kuhugi kukkuda.¹¹² 1846. aastaks vabakaubanduse pooldajaks muutunud konservatiivist peaminister Sir Robert Peel ise kasutas samuti samasugust vastuargumenti. Ta leidis, et mandri tootjad pole võimelised nii palju pakkuma, et kohalikku turgu üle ujutada. Ühendkuningriigi tekitatud nõudlus aga hoopis tõstnuks tema arvates mandri vilja hinda, mis omakorda tõstaks veelgi nende tootmiskulusid ning raskendaks nende võimalusi Ühendkuningriiki vilja eksportida.¹¹³

Maa kasutusest väljamineku argumendile vaieldi ka paaril teisel märkimisväärsel viisil vastu, kuid need argumendid leidsid kasutust ainult üksikud korrad. 1839. aastal argumenteeris Parnell, et igaaastane investeerimine madalama kvaliteediga maa harimiseks on suur kapitali raiskamine. Ta tõi näiteks, et tol ajal saadi 1500 naela kohalikku kasvatusse investeerides sama palju vilja, kui oleks saadud 1000 naela väärtuses tööstusproduktide vahetamisel Poola vilja vastu. Seega oli tegemist 50% kapitali raiskamisega. Parnell järeldas, et millelgi pole majandusele laastavamamat mõju kui halva kvaliteediga maa harimine vilja kasvatusseks.¹¹⁴ Samuti argumenteeriti proteksionistidele vastu, et kõik nende argumendid olid kasutuses juba debatis Iirimaaga vabakaubanduse kehtestamise üle. Ka siis kardeti, et Iirimaal odavalt toodetav vili ujutab Suurbritannia turu üle. Sellist argumenti kasutas näiteks vabakaubanduse pooldajate üks peamine juht radikaal Charles Villiers 1843. aastal.¹¹⁵ 1846. aastal leidis ka Peeli konservatiivide valitsuse finantskantsler Henry Goulburn, et argumenti välismaisest odavast viljast oli kasutatud juba Iirimaa küsimuses. Kuigi tõesti vilja impordi maht aja jooksul suurenes, siis oli see aga üha suureneva elanikkonna toitmiseks ning mingit massilist hinnalangust vabakaubanduse

¹¹¹ Hansard, 13. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 458.

¹¹² Hansard, 26. mai 1840, Seeria 3, vol. 54, 614-615.

¹¹³ Hansard, 2. märts 1846, Seeria 3, vol. 84, 456.

¹¹⁴ Hansard, 14. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 651.

¹¹⁵ Hansard, 25. juuni 1844, Seeria 3, vol. 75, 1393.

kehtestamisega ei kaasnenud. Samaaegselt toimus aga mõlema riigi põllumajanduses areng ning lõpptulemus oli tema sõnul mõlema riigi põllumajanduse õitseng.¹¹⁶

3.2. Palgad ja tööstuse konkurentsivõime

Väga suurt rolli mängis viljaseaduste debatis palkade küsimus, mis oli Ühendkuningriigi agraarse olemuse tõttu tihedalt seotud nii viljahindade, maa kasutusega kui ka tööjõuturuga. Kahe vaadeldava debati jooksul kasutasid mõlemad pooled palkadega seoses mitmeid erinevaid argumente. Märkimisväärne on aga, et mõned vastaspoolte argumendid toetusid sarnastele alustele ning mõlemad osapooled vahetasid debattide jooksul teooriaid, millele nad oma argumente ehtasid. Vaadeldavate debattide jooksul olid laialdaselt levinud kaks peamist lähenemist palkade kujunemisele. Esimene lähenemine (edaspidi elatise lähenemine) leidis, et viljahindadel ning palkadel on otsene seos. Seega kui viljahinnad tõusevad, siis tõusevad ka palgad ning vastupidi.¹¹⁷ Teine lähenemine (edaspidi tööjõuturu lähenemine) aga otsest seost nende komponentide vahele ei loonud. Viljahinnad küll mõjutasid palku, kuid läbi tööjõu pakkumise. Selle lähenemise järgi tähendaks viljahindade tõus hoopis palkade langust – rohkem inimesi peaks tegema rohkem tööd, et ära elada samamoodi nagu madalamate hindade puhul, mistõttu toimuks tööjõupakkumise kasv ning nõudluse muutumatuse puhul toimuks palkade langus. Mõlemad lähenemised olid juba debattide alguses mingis versioonis olemas, kuid neid kasutasid mõlemad vastaspoolde erinevatel aegadel.

Vabakaubanduse pooldajad argumenteerisid algselt elatise lähenemise kaudu, kuid 1838.–1846. aastate debati jooksul hakkasid nad üha rohkem argumenteerima tööjõuturu poolse lähenemise kaudu. Betty Kemp toob välja, et vabakaubanduse pooldajad nägid 1838.–1846. aastate debati alguses otsest sidet vilja- ja toiduhindade ning palkade vahel, kuid liikumise hilisemad juhid, nagu Richard Cobden, pidasid palkade ning viljahindade otsest seost vigaseks.¹¹⁸ Boyd Hilton mainib samal teemal näiteks tulevase liberaalist peaministri, aga debattideaegse konservatiivi William Ewart Gladstone'i väljatoodut, et enne 1841. aastat oli Charles Villiers tahtnud odavamalt leiba ja seeläbi madalamaid tootmiskulusid. Gladstone'i hilisem arvamus oli, et Cobden oli esimene, kes

¹¹⁶ Hansard, 24. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 84, 61

¹¹⁷ Tänapäeval inglise keeles tuntud kui *subsistence theory*.

¹¹⁸ Kemp. Reflections on the Repeal of the Corn Laws, lk 192.

jõudis järeldustele, et kaubanduse vabadusel ja seega viljahindadel ei ole otsest mõju palkadele.¹¹⁹ Viljaseaduste pooldajad vahetasid positsiooni aga rohkemgi: 1814.–1815. aastate debati jooksul kasutasid nad mõlemat lähenemist, 1838.–1846. aastate debati jooksul kasutasid sarnaselt vabakaubanduse pooldajatega algselt elatise ning seejärel töjõuturu lähenemist.

Sellise tekkinud olukorra taga oli arvatavasti poliitökonomitide tekitatud segadus. Douglas Irwin toob välja Sir Robert Peeli kõne 1839. aastal, kus ta väitis, et on lugenud kõike, mida poliitökonomitid on kirjutanud palkade, rentide või kasumite kohta, kuid arvamuste erinevus ning üksteise öeldus kahtlemine on asja hoopis palju segasemaks teinud.¹²⁰ Irwin leiab, et sel ajal oli mõjukaim poliitökonomist David Ricardo palkade teooria, mis toetas argumenti palkade ning viljahindade otsese seose kohta, isegi kui empiiriline tõestus seda ei teinud.¹²¹ Ricardo leidis oma vabakaubandust pooldavas 1815. aasta essees, et vabakaubanduse puhul „Toimub reaalkalkade langus, mis võimaldab talupojal tuua turule suurema hulga toodangut“.¹²² Kuna Ricardo oli ise vabakaubanduse pooldaja, siis tulevastest debattides mängisid tema majandusküsimuste autoriteedi arvamused palkade osas suurt rolli. Pärast Ricardot teised poliitökonomitid aga küsimuses selgust ei toonud.

3.2.1. Kõrged palgad tähendavad tööstuse konkurentsivõimelisuse langust

1814.–1815. aastate debatis tuli esimene palkadega seostuv argument uute viljaseaduste vastastelt. Nad leidsid, et viljaseadused hoiaksid viljahindu kunstlikult kõrgel ning see omakorda hoiaks ka palgad kunstlikult kõrgel. Kunstlikult ja ebaproportsionaalselt kõrged palgad tähendaksid aga, et Ühendkuningriigi tööstuse konkurentsivõime kannataks, kuna tootmiskulud olid võrreldes teiste riikidega liiga kõrged. Konkurentsivõime langus tähendaks aga tööstuse langust, mis tooks kaasa töötuse tõusu. Samal ajal langeks seetõttu ka kohalik tarbimine.

Sellist argumenti kasutas näiteks erakonnatu maaomanik Sir Matthew Ridley oma kõnes viljaseaduste vastu 1814. aastal. Ta leidis, et viljaseadused tõstaksid hindu, mis sunniks aga tööandjaid palku tõstma ning tootmiskulud suureneksid seetõttu nii palju, et Briti tööstus poleks

¹¹⁹ Hilton. Peel: A Reappraisal, lk 599-600.

¹²⁰ Irwin. Political economy and Peel's Repeal of the Corn Laws, lk 45.

¹²¹ Irwin. Political economy and Peel's Repeal of the Corn Laws, lk 46.

¹²² Ricardo. Essay on the Influence of a Low Price of Corn on the Profits of Stock, lk 21.

enam konkurentsivõimeline ning töölised peaksid emigreeruma.¹²³ Seda argumenti kordas oma kõnes mõned päevad hiljem ka kaupmees Joseph Marryat.¹²⁴ Argument leidis kasutust ka 1838.–1846. aastate debati esimestel aastatel. 1838. aastal kasutas seda vabakaubanduse pooldajate esindaja Charles Villiers, kes arvas, et tööstuse konkurentsivõime languse taga maailmaturgudel on kõrged toiduhinnad ja seetõttu tootmiskulud. See oli aga tema arvates kaasa toonud mitmete tööstusharude suure languse, tuhandete töötuks jäämise ning nende emigreerumise konkureerivatesse riikidesse.¹²⁵ Konservatiivi William Ewart Gladstone'i öeldu, et Villiers rõhutas otsest seost hindade ja palkade vahel kuni 1841. aastani, leiab aga ainult osaliselt kinnitust. Villiers kasutas seda argumenti tõesti veel 1839. aastal, kui tõi debatis kahel õhtul välja üldjoontes sama arvamuse, et madalam elukallidus ning madalamad tootmiskulud teistes riikides on kaasa toonud nende tööstuse ja konkurentsivõime tõusu ning olukorra jätkumisel hakkaks toimuma veel suurem kapitali ning inimeste riigist lahkumine.¹²⁶ 1840. aastal aga oli see argument veidi teises võtmes ning tuleb seetõttu käsitleda alla järgmise alapeatüki juures (3.2.2.). Samuti paistab, et 1840. aastast selle argumenti kasutamine vabakaubanduse pooldajate poolt ka vaibus ning mindi üle tööjõuturu lähenemisele. 1839. aastal pooldas seda argumenti veel ka näiteks kaupmees ning Villiersi sõber Thomas Thornely, kes leidis, et viljaseadustest põhjustatud kõrged tootmiskulud ning teiste riikide konkurentsivõime tõus sööb kõigepealt ära kasumid kapitalilt, ning kui need on läinud, siis peavad vältimatult langema ka palgad.¹²⁷

1814.–1815. aastate debatis argumenteerisid proteksionistid palkade osas vabakaubanduse pooldajatele vastu nii tööjõuturu kui ka elatise lähenemise kaudu. Tööjõuturupoolse lähenemisega leiti, et viljahinnad ei mõjuta otseselt palku, vaid et seda teeb nõudluse ja pakkumise vahekord ning seega palgad viljaseaduste tõttu ei tõuseks. Nii argumenteeris tol hetkel viljaseadusi toetanud ning seadusemuudatust juhtinud Sir Henry Parnell oma avakõnes 1814. aastal. Parnell juhtis tähelepanu minevikus väljatoodud tõenditele, et kui viljahinnad olid madalad, siis palgad olid tihti kõrged ning vastupidi.¹²⁸ Elatise lähenemisega argumenteeris samas debatis näiteks maaomanik William Douglas. Ta leidis, et tööstuses teevad suurema osa tööst ära masinad ning tööliste osakaal

¹²³ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 721.

¹²⁴ Hansard, 16. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 922.

¹²⁵ Hansard, 15. märts 1838, Seeria 3, vol. 41, 919. (Briti konkurentsivõime languse taga oli arvatavasti pigem viljaseadustest soodustatud ebastabiilsus turgudel kui nende mõju tootmiskuludele.)

¹²⁶ Hansard, 19. veebruar 1839, Seeria 3, vol. 45, 612-613; 12. märts 1839, Seeria 3 vol. 46, 354.

¹²⁷ Hansard, 19. veebruar 1839, Seeria 3, vol. 45, 655.

¹²⁸ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 715.

tootmiskuludes on väike. Seega kui hinnad uute viljaseadustega tõuseksid ning seetõttu ka palgad tõusma peaksid, siis tootmiskulud palju ei tõuse.¹²⁹

1838.–1846. aastate debatis vastuargumenteeriti viljaseaduste mõjule palkade osas samuti mitmel erineval viisil. Peamiseks vastuargumendiks kujunes rõhumine välistele mõjudele. Vähem keskenduti palkade ja viljahindade seosele ning hakati üldise halva majandusliku olukorra ja ka tööstuse konkurentsivõime languse süüd teiste tegurite kaela ajama. Need aga olid viljaseadustest sõltumatud ning seetõttu ei saanud seadused halbades tingimustes süüdi olla. Selliselt argumenteeris näiteks konservatiivist opositsioonijuht Sir Robert Peel 1839. aastal vastuseks Villiersile. Ta leidis, et inimestel on iseendastmõistetav soov kasvu järele. Euroopa riigid olid näinud tööstuse kasulikkust Ühendkuningriigile ning tahtsid samu hüvesid. 1815. aastast alanud rahuperiood võimaldas neil keskenduda tööstuse arengule. Lisaks toimus rahvaarvu kasv ning haritavate maade proportsionaalne vähenemine, mille loomulikuks tulemuseks on tööstuse areng. Sama toimus tema arvates ka Ameerika Ühendriikides. Niisiis oli Briti tööstuse konkurentsivõime languse taga teiste riikide areng, mitte viljaseaduste takistav mõju.¹³⁰ Viljaseaduste kindel toetaja Edward Cayley kordas sama argumenti veidi hiljem. Ta leidis, et tööstuse arengu algatajaks mandril oli kontinentaalblokaad, mis eraldas mandri riigid Briti tööstusest ja sundis neid iseseisvalt tootma. Nii lükati käima tööstuse areng, mis lõpuks hakkas Briti tööstusele ka konkurentsi pakkuma. Sellele oli kaasa aidanud ka tööstustoodanguks vajaliku toormaterjali läbimõtlema müük nendesse riikidesse.¹³¹ 1842. aastal leidis Peel tunnistuste toel, et tööstuse probleemide taga oli üleliigse kaasatud kapitali põhjustatud üleliigne tootmine.¹³² Debati teises pooles aga seda vastuargumenti enam ei rõhutatud, eeldatavasti kuna vabakaubanduse pooldajate argumentatsioon oli muutunud.

Harvemini kasutati argumenti, millega ei püütud otseselt vabakaubanduse pooldajate argumenti ümber lükata, vaid prooviti näidata, et viljaseaduste mõju palkade kõrgel hoidmisele on hoopis hea. Niiviisi argumenteerimise eesmärgiks oli arvatavasti proteksionistide tahe näidata viljaseaduste vastaseid kui ahneid tööstureid, kes tahtsid kasumite nimel tööliste palku vähendada. Sellisele järeldusele jõudis 1838. aastal hertsogi poeg ja konservatiiv Richard Grenville oma

¹²⁹ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 720.

¹³⁰ Hansard, 19. veebruar 1839, Seeria 3, vol. 45, 683.

¹³¹ Hansard, 12. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 399-400.

¹³² Hansard, 11. juuli 1842, Seeria 3, vol. 64, 1339.

vastuses Villersile.¹³³ Vilja hindade otsest mõju palkadele argumenteeriti erinevalt veel debati viimasel aastal, kuid arvestatavalt vähem. 1846. aastal argumenteeris näiteks konservatiiv John Plumptre, kes enda kogemuste järgi oli märganud otsest seost palkade ja hindade vahel. Samuti oli Plumptre üllatunud, et sellise seose olematust nii kindlalt rõhuti.¹³⁴ See osutab, et debati lõpuks oldi suuresti üle mindud tööjõuturupoolsele lähenemisele.

3.2.2. Viljaseaduste represseeriv mõju palkadele

1838.–1846. aastate debati jooksul hakkasid vabakaubanduse pooldajad aga palkade osas uuele argumendile toetuma. 1840. aastatest hakati argumenteerima, et viljaseadused hoiavad hoopis palku madalamal, kui nad tegelikult oleksid. Tööjõuturupoolse lähenemise kaudu leiti, et kuna viljaseadused hoiavad viljahindu kunstlikult kõrgemal, siis peavad inimesed tegema rohkem tööd, et ära elada. See aga tõstab tööjõu pakkumist, mis tähendab palkade langust. Madalamad hinnad lubaksid inimestel vähemate töötundidega hakkama saada. Nad suudaksid ka rohkem tööstusprodukte osta, mis tõstaks omakorda nõudlust tööjõu järele. Seetõttu langetataks tööjõuturul pakkumist ja samal ajal tõuseks nõudlus, mille tagajärjel peaksid palgad vältimatult tõusma.

Viljaseaduste vastaste liikumist sellise argumendi poole võib näha juba 1839. aastast. Viig Sir George Strickland toetus Adam Smithile ja leidis, et palgad ei järgi otseselt viljahindu, vaid on mõjutatud nende mitme aasta keskmisest. Viljahinna kahekordistumisel palkade kahekordistumist kohe ei toimunud.¹³⁵ See osutab, et viljaseaduste vastased olid märkamas empiirilise tõestuse vastuolu viljahindade ning palkade vahetule seosele ning pikemaajalisele seosele rõhumine näitab, et palkade määramisel mängisid suuremat rolli hoopis teistsugused tegurid nagu näiteks tööjõuturg. Charles Villiers jõudis juba järgmisel aastal põhimõtteliselt täieliku argumendini. Ta tõi välja, et madalamate viljahindadega aastatel on tööliste tingimused olnud paremad, kuna tööjõu nõudlus on suurem ning nende palk on seetõttu ka kõrgem.¹³⁶ Samas kõnes veidi hiljem kordas Villiers sama mõtet, tuues välja, et vaestemajade elanike arv on kõrgete viljahindade juures

¹³³ Hansard, 15. märts 1838, Seeria 3, vol. 41, 933.

¹³⁴ Hansard, 24. märts 1846, Seeria 3, vol. 85, 8-9.

¹³⁵ Hansard, 12. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 366.

¹³⁶ Hansard, 1. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 330.

kasvanud, varasematel madalamate hindadega aastatel oli nende töö järele aga nõudlust küll.¹³⁷ Hiljem samal aastal kasutas samuti sellist argumenti viljaseaduste vastaseks muutunud Sir Henry Parnell. Tema sõnul ei langenud palgad kohe, kui toidu hind langes. Töölised oleksid viljaseaduste tühistamise puhul võimelised ostma rohkem tööstustooteid, mistõttu tõuseks nõudlus toodete järele ja seega ka nõudlus rohkema tööjõu järele, mis omakorda tõstaks palku.¹³⁸ 1842. aastal ütles Viljaseaduste Vastase Liiga juht Cobden välja, et viljahindade ning palkade seostamine on 1815. aastast pärinev valejärelendus ning selle toetuseks juhtis tähelepanu sellele, et empiirika sellist argumenti ilmselgelt viimastel aastatel toetanud ei ole.¹³⁹ 1843. aastal rõhutas vabakaubanduse pooldaja John Trelawney jälle palkade ja hindade otsese sõltuvuse puudumist ning esitas sarnase argumendi.¹⁴⁰ Argumenti kasutati debati lõpuni, näiteks 1846. aastal esitas sellise argumendi radikaal ja vabakaubanduse toetaja Sir William Molesworth.¹⁴¹

1838.–1846. aastate debati keskel tekkis protektsionistidel tööjõuturu lähenemise kaudu ka järgnev vastuargument: viljaseaduste tühistamisega kaasnev maa kasutusest väljaminek või kasutuse muutus tooks kaasa tööjõu nõudluse vähenemise ja see omakorda tähendaks palkade langust. Paljude uute töötute põllutöölise järsk linnadesse valgumine depresseeriks tööjõuturgu, kuna linnades poleks piisavalt töökohti. Seetõttu toimuks vaesuse järsk tõus ning palkade langus. See kujunes ka protektsionistide peamiseks vastuargumendiks palkade küsimuses. 1842. aastal leidis suuraadlisuguvõsast pärinev Philip Howard, et viljaseaduste tühistamine tooks ainult lisa majanduslikele hädadele, kuna tähendaks paljude põllutöölise töötuks jäämist.¹⁴² Argumenti kasutati debati lõpuni. 1846. aastal leidis näiteks konservatiivist Henry Liddell, et viljaseaduste tühistamise ja kodumaise pakkumise langusega peab kaasnema põllumajandustöölise töötuks jäämine ning seega tööjõuturu „pulbitsemine“, mis suruks palgad alla.¹⁴³

Vabakaubanduse pooldajad aga argumenteerisid veel omakorda vastu, leides, et viljaseaduste tühistamisel toimuks turu elavnemine ning töökohtade arvus tekiks piisav tõus, et tööjõuturule paiskunud pakkumisele oleks vastav ka proportsionaalne nõudlus. 1843. aastal kasutas sellist

¹³⁷ Hansard, 1. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 332.

¹³⁸ Hansard, 26. mai 1840, Seeria 3, vol. 54, 613.

¹³⁹ Hansard, 24. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 1045.

¹⁴⁰ Hansard, 9. mai 1843, Seeria 3, vol. 69, 87-88.

¹⁴¹ Hansard, 19. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 1208.

¹⁴² Hansard, 11. juuli 1842, Seeria 3, vol. 64, 1317-1318.

¹⁴³ Hansard, 27. jaanuar 1846, Seeria 3, vol. 83, 295.

argumenti John Trelawney.¹⁴⁴ Sarnaselt vastati debati lõpuni. Kolonel Thomas Wood, meelt muutnud Sir Robert Peelile lojaalne konservatiiv, märkis 1846. aastal, et ainuke viis töötuse lahendamiseks on tööstuse õitseng.¹⁴⁵ Sir William Molesworth leidis, et isegi kui põllutööliste järele oleks vähem nõudlust viljaseaduste tühistamisel, saaks neid rakendada raudteede ehitamisel.¹⁴⁶

3.3. Julgeolek

Üks kõige tihemini protektsionismi kaitsmisel kasutatud leidnud argument parlamendis keskendus riigi julgeolekule. Selle argumendiga leiti, et Ühendkuningriigil peaks iseseisvuse ning julgeoleku tagamiseks olema alati olemas kohalik iseseisev vilja pakkumine. Vabakaubanduse kehtestamisega hakkaks Ühendkuningriik selle argumendi järgi sõltuma teiste riikide kasvatatud viljast, kuna madalama kvaliteediga maad võetaks odavamate hindade tõttu kasutusest välja. Kui aga mõni eksportivatest riikidest peaks muutuma Ühendkuningriigi suhtes vaenulikuks või oleks mõjutatud mõne vaenuliku riigi poolt, siis oleks võimalik, et see riik lõpetaks ka Ühendkuningriiki eksportimise. Eriti hull oleks olukord veel siis, kui sarnaselt Napoleonile domineeriks tervel mandril vaenulik võim. See paneks Ühendkuningriigi eriti haavatavasse olukorda. Seda argumenti toetas ka Smithi esimesena väljatoodud erand, mille puhul kaubanduse piiramine oli õigustatud tootmisharude puhul, mis on riigi kaitseks vajalikud. Smith tõi sellise haru näiteks laevanduse.¹⁴⁷ Samuti toetas seda Thomas Robert Malthuse kirjutatu. Oma 1814. aasta pamfletis leidis Malthus, et oleks väga ebatõenäoline, et Ühendkuningriik vabakaubanduse puhul endale iseseisva vilja pakkumise tagaks.¹⁴⁸ Malthus arvas, et kuigi teiste riikide äkiline ekspordi lõpetamine on vähetõenäoline, siis on hiljutised kogemused mõndade valitsuste läbimõtlematust käitumisest näidanud, et oht on siiski olemas. Kui Ühendkuningriik oleks aga tulevikus väiksemal määral iseseisev, siis oleks kaubanduse katkemisel palju hullemad tagajärjed.¹⁴⁹

¹⁴⁴ Hansard, 9. mai 1843, Seeria 3, vol. 69, 88.

¹⁴⁵ Hansard, 13. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 910.

¹⁴⁶ Hansard, 19. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 1209. (Ühendkuningriigis oli tol hetkel just käimas „raudteemaania“: Cannadine. *Victorious Century*, ptk 5.)

¹⁴⁷ Smith. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, vol. I, lk 427.

¹⁴⁸ Malthus. *Observations on the Effects of the Corn Laws*, lk 21.

¹⁴⁹ Malthus. *Observations on the Effects of the Corn Laws*, lk 26-27.

Julgeoleku argument tuli kasutusele 1814.–1815. aastate debatis kohe viljaseaduste muudatuse ettepaneku esitanud Sir Henry Parnelli kõnes 1814. aastal. Ta leidis, et vili on riigi julgeoleku jaoks asendamatu tähtsusega. Teiste riikide pakkumisest sõltuma jäämine paljastab riski, et mõni välisriik suudab Ühendkuningriigi allutada. Parnell toetus jällegi Smithi autoriteedile ning tema eranditele vabakaubanduse puhul.¹⁵⁰ Argument esines mõned päevad hiljem nii suuremat proteksionismi soovinud Charles Westerni (vt alapeatükk 2.4.) kui ka William Huskissoni kõnes.¹⁵¹ Huskisson tõi välja, et kuigi hetkel oli sisseveetava vilja osakaal ainult 1/35 kogu tarbitud viljast, siis kaitse puudumisel ei takistaks miski selle osakaalu tõusmist lausa 1/5 peale. Seda arvestades leidis ta, et Ühendkuningriigile pole midagi ohtlikumat kui harjumine suure impordiga teistest riikidest. Äkiline impordi peatumine kas halva saagi või suurema tõenäosusega sõja tõttu ning kohaliku tootmise vajakajäämine kujutaks äärmiselt suurt ohtu vaestele klassidele, kuna sellises olukorras toimuks viljahindade paaniline tõus. Samuti on märkimisväärne, et vabakaubanduse pooldajad olid vahepeal leidnud, et näiteks Hollandi julgeolekule teiste riikide toodetud viljast sõltumine ohtu ei kujutanud. Huskisson leidis seepeale, et Holland on erakordses olukorras, kuna olles vaenukorras mõne naabriga mandrilt, saab ta importida Ühendkuningriigist ning vastupidi. Ühendkuningriik oleks aga täielikult sõltuv ühest pakkumisest – mandril toodetust.¹⁵² Sarnast argumenti kasutas 1815. aastal näiteks Mr. Ellison.¹⁵³

Ka 1838.–1846. aastate debati jooksul rõhuti pidevalt vaba impordi julgeolekulisele ohule. 1842. aastal kasutas seda argumenti näiteks William Ewart Gladstone – tulevane peaminister, kes selleks hetkeks oli veel lihtsalt Sir Robert Peeli üks lähedaseimaid toetajaid parlamendis.¹⁵⁴ 1843. aastal tõi konservatiivist Robert Palmer välja välismaisest pakkumisest sõltuvuse ohtlikkuse. Ta möönis, et oht võib olla kauge, kuid siiski võib tulla aeg, kus selline olukord võib ohtlikuks kujuneda. Argumendi toetuseks tsiteeris ta Ameerika Ühendriikide selleks hetkeks eelmist presidenti Martin Van Burenit, kes oli leidnud, et rahva õnne tagab sõltumatus teiste ressursidest ning selle tagas

¹⁵⁰ Hansard, 5. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 714-715.

¹⁵¹ Huskisson, kuigi ise toori, oli vastutav 1820. aastatel paljude kaupade tariifide vähendamises enne tema surma 1830. aastal: William Huskisson. Encyclopedica Britannica. <https://www.britannica.com/biography/William-Huskisson> (Külastusaeg 07.05.2020). See tõi aga kaasa olukorra, kus temale kui autoriteedile kaubanduse osas toetusid hilisemates debattides nii vabakaubanduse pooldajad kui ka proteksionistlikud toolid.

¹⁵² Hansard, 16. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 920-921.

¹⁵³ Hansard, 6. märts 1815, Seeria 1, vol. 30, 21. (Parlamendis oli sel hetkel kaks Ellisoni ning Hansardis puudub täpsustus, kumb neist sel puhul rääkis.)

¹⁵⁴ Hansard, 14. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 360-361.

mitte miski muu kui põllumajandus.¹⁵⁵ 1846. aastal kasutas seda argumenti näiteks konservatiivist John Hodgson-Hinde, kes leidis, et isegi kui sõjaga vilja pakkumine ära ei kaoks, siis tähendaks see ikkagi pakkumise märkimisväärset vähenemist ning seega ka viljahinna suurt tõusu.¹⁵⁶

Vabakaubanduse pooldajad aga vastuargumenteerisid, et Ühendkuningriik on juba teistest riikidest osaliselt sõltuv, ning kui viljaseadused tühistada, siis Ühendkuningriigi veetav nõudluse kasv tooks kaasa tootmise kasvu kogu Euroopas ning uute tootjate huvides oleks, et kaubandus Ühendkuningriigiga ei katkeks. Sellega nähti vabakaubanduse patsifistlikku mõju – üksteisest sõltuvad majandused oleks huvitatud sõbralikest või vähemalt mittevaenulikest suhetest majanduskasvu huvides. Viljaseadused ei lasknud aga stabiilsel pakkumisel tekkida. Samuti toodi välja Napoleoni sõdade aegseid kogemusi, mille puhul isegi kontinentaalblokaad ei suutnud hoida Mandri-Euroopa riike Ühendkuningriigiga kauplemast. Sellist vastuargumenti toetas poliitökonomitide seas David Ricardo. Oma 1815. aasta pamfletis leidis ta, et kui Ühendkuningriik muutub regulaarselt importivaks riigiks ning teised riigid saaksid kindlad olla nõudluse olemasolus, siis toimuks nendes riikides rohkemate maade harimine eesmärgiga kasvatatud vilja eksportida. Kui arvestada Ühendkuningriigi viljaturu väärtust, siis oleks isegi paarinädalane katkestus paljudele tootjatele hävitav. Sellist riski ei julgeks aga võtta ükski valitsus ning isegi kui julgeks, siis rahvas ei alluks selle taatele. Ricardo tõi selle näiteks Venemaa käitumise kontinentaalblokaadi ajal.¹⁵⁷ Seda vaadet toetas ka teine poliitökonomist Robert Torrens. Ta leidis, et vilja vabakaubandus kõikide Euroopa riikide vahel omaks sarnast efekti, nagu on vabakaubandusel riigisiselt ja tähendaks, et puuduse tekkimine oleks põhimõtteliselt võimatu tootmise suuruse ning valikute tõttu.¹⁵⁸

Parlamendis leiti juba 1814.–1815. aastate debati jooksul, et vilja vaba sissevedu ei kujutaks Ühendkuningriigi julgeolekule ohtu. 1814. aasta suvel ütles vabakaubanduse pooldaja George Philips, et ühelegi riigile ei saa midagi olla vilja Ühendkuningriiki saatmise vastu, sest see oli täis kapitali ning väärtuslikke kaupu, mille vastu vilja vahetada. Ta mainis, et Ühendkuningriik on alati

¹⁵⁵ Hansard, 11. mai 1843, Seeria 3, vol. 69, 216.

¹⁵⁶ Hansard, 12. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 828-829.

¹⁵⁷ Ricardo. Essay on the Influence of a Low Price of Corn on the Profits of Stock, lk 28.

¹⁵⁸ Torrens. An essay on the external corn trade, lk 26.

vilja saanud, kui ta on seda tahtnud. Isegi hiljuti kogetud erakordsetes tingimustes.¹⁵⁹ Argument leidis veelgi tihemini kasutust 1838.–1846. aastate debatis.

1839. aastal tõi selle välja näiteks radikaal George Grote. Ta leidis, et Ühendkuningriik on juba sõltuv teistest riikidest halbade saakide ajal. Lisaks ütles ta, et viljaseaduste tekitatud ebastabiilne nõudlus kujutab endast aga ohtu pakkumise stabiilsusele. Kui teised riigid ei tooda spetsiifiliselt Ühendkuningriiki ekspordiks, siis ei pruugi neil alati ülejääki olemas olla ning Ühendkuningriigil poleks häda ajal midagi importida.¹⁶⁰ 1840. aastal kasutas sarnast argumenti vabakaubanduse pooldaja Edward Strutt. Ta leidis, et Ühendkuningriik sõltus juba paljude tööstuses vajalike toormaterjalide puhul teistest riikidest ning nende pakkumise kadumine oleks katastroofiline suurtele piirkondadele, mistõttu polnud vili kuidagi eriline. Lisaks arvas Strutt, et riikide järkjärgult suurem sõltumine üksteistest on tsivilisatsiooni progressi märk.¹⁶¹ 1842. aastal kordas sama argumenti radikaal Dr. John Bowring, kes leidis, et impordi vajaduse ebastabiilsus Ühendkuningriigis tähendab ebastabiilsust kogu Euroopale – kui Ühendkuningriik ei vaja mandri vilja, siis toimub seal vilja ülejääk ning see ajab hinnad alla, samas kui Ühendkuningriik vajab impordi, siis pole seda piisavalt ning see ajab hinnad ohtlikult kõrgele. Selline ebastabiilsus muudab Bowringu sõnul põllumajanduse mandril loteriiks.¹⁶² Argumendi kasutust näeb veel ka 1846. aastal viigide juhi Lord John Russelli poolt, kes leidis, et Ühendkuningriik pole olnud enam pikka aega täiesti sõltumatu. Isegi siis, kui ta üksinda Napoleoni vastu seisis. Russell toob näiteks, et kui 1810. aastal oli Ühendkuningriigis viljapuudus, siis peaaegu pool sisseveetavast viljast tuli Flandriast ja Prantsusmaalt endast. Napoleoni enda marssalid olid kaubanduses selle kasulikkuse tõttu osalenud.¹⁶³

3.4. Kliima ja ikalduse oht

Julgeoleku küsimusest kasvas 1838.–1846. aastate debatis välja ka üks veidi vähem kasutatud argument. Kui peamiselt kardeti mandrist sõltumist julgeoleku tõttu, siis teiseks küsimuseks tõusis kaubanduspartnerite sarnane kliima. Nimelt leiti, et kui sõltutaks suuremal osal vilja impordist

¹⁵⁹ Hansard, 6. juuni 1814, Seeria 1, vol. 27, 1094.

¹⁶⁰ Hansard, 13. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 487-488.

¹⁶¹ Hansard, 26. mai 1840, Seeria 3, vol. 54, 590.

¹⁶² Hansard, 14. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 416-17.

¹⁶³ Hansard, 22. jaanuar 1846, Seeria 3, vol. 83, 58-59.

ning kohalikku tootmist vähendataks, siis oldaks haavatavamad halvadest saakidest tulenevatele puudustele. Sellisele järeldusele jõuti, sest riigid, kust imporditakse, olid sarnaste kliimaatiliste tingimustega ehk kui Ühendkuningriigis oli halb saak, siis oli halba saaki oodata tõenäoliselt ka riikides, kust imporditi. Teised riigid ei pruugi siis aga eksportida ning kui Ühendkuningriigi enda tootmine oleks langenud tasemele, mis ei toidaks tema rahvast ära, siis oleks see katastroofiline kogu riigile.

Kliima argumenti kasutas esimesena konservatiivide juht Sir Robert Peel 1839. aastal, mil suurt osa Euroopat oli just kimbutamas halb saak. Refereerides Smithi leidis Peel, et kuigi samaaegsed halvad kliimaatilised tingimused suuremas osas Euroopas on harv nähtus, ei ole see võimatu. Peel järeldas seepeale, et kui selline olukord peaks juhtuma, siis kahetseks Ühendkuningriik oma sõltumatuses lahtiütlemist ning kohalikku tootmist toetavate ja kaitsvate tollide tühistamist. Peel arvas, et Ukraina ning Ameerika vili on liiga kaugel, et stabiilset importi tagada ning sellist olukorda vältida. Prantsusmaa ning teised Mandri-Euroopa riigid paneksid aga sel puhul oma sadamad ekspordiks kinni, nagu nad selleks hetkeks ka just teinud olid. Kõige hullemaks vältimiseks peaks Ühendkuningriik väärismetallide eest ostma vilja kust iganes ta saaks ning eeldatavasti ükskõik mis hinna eest ja see ohustaks riigi rahasüsteemi.¹⁶⁴ Peel kasutas sama argumenti jälle 1842. aastal.¹⁶⁵ Argumenti kasutati debati lõpuni, 1846. aastal kasutas kliima argumenti konservatiiv John Colquhoun.¹⁶⁶

Vastuargumendiks kujunes arvamus, et vabakaubandus võimalikult paljude riikidega aitaks just vältida riski, et halvade saakide puhul tekiks puudus. Ainult Ühendkuningriigi viljast sõltumine poleks olnud vabakaubanduse pooldajate meelest niikuinii saavutatav. Kõikide potentsiaalsete kaubanduspartnerite seas toimunud üheaegne ikaldus oleks põhimõtteliselt võimatu ning Ühendkuningriigil oleks alati võimalik kuskilt pakkumine kätte saada. Juba Adam Smith leidis, et kui riikide vahel oleks viljas vabakaubandus, siis oleksid kõik riigid vähem nälja poolt ohustatud, sest ühe riigi puudust levendaks teise riigi ülejääk.¹⁶⁷ Sarnast mõtet kordas ka Robert Torrens oma 1815. aastal vabakaubanduse positiivseid külgi väljatoonud pamfletis.¹⁶⁸

¹⁶⁴ Hansard, 15. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 769-771.

¹⁶⁵ Hansard, 9. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 215-216.

¹⁶⁶ Hansard, 12. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 768.

¹⁶⁷ Smith. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, vol. II, lk 41.

¹⁶⁸ Torrens. An essay on the external corn trade, lk 314.

1839. aastal vastas radikaal Daniel Harvey paar päeva pärast Peeli kõnet kliima argumendile ning leidis, et kui riigid, kust Ühendkuningriik impordib, asuvad samal või lähedasel laiuskraadil, siis puuduse vältimiseks oleks ikkagi kindlam, kui pakkumine tuleks võimalikult laialt alalt. Selle toetuseks tõi ta näite Inglismaalt. Kui eelmise aasta humalasaak Herefordis ikaldus, siis näiteks Essexis ja Kentis oli ikka head saaki oodata; samasugune lahendus rakenduks ka teiste põllukultuuride puhul ning suuremal maaalal ehk tarvis oleks võimalikult laia pakkumise ala.¹⁶⁹ 1840. aastal kasutas seda argumenti ka viig George Pryme, kes oli sel ajal küll väikse fikseeritud tolli poolt.¹⁷⁰ 1842. aastal tsiteeris vabakaubanduse pooldajate juht Charles Villiers kaasaegset autoriteetset poliitökonomisti Thomas Tooke'i, kes leidis, et sõltumine võimalikult paljudest pakkumistest ühe kohaliku asemel vähendaks puuduse riski. Erinevalt Peelist aga arvas Tooke, et Ameerikas ning Musta mere ääres toodetav vili ei ole liiga kaugel, et stabiilset importi tagada.¹⁷¹ Viig Vikont Morpeth avaldas 1846. aastal samuti arvamust, et vabakaubandus hoopis vähendaks puuduse riski. Ta leidis, et isegi kui Euroopas oleksid sarnased kliimaatilised tingimused ning halvad saagid, siis oleks võimalik importida vilja Ameerikast, ning kui Ameerikat kimbutavad halvad saagid, siis saab vilja importida mandrilt. Morpeth jõudis sellisele järeldusele, kuna oli isiklikult Ameerikas olnud ning kogunud, et samal ajal kui Euroopas olid olnud soojad ilmad, siis Ameerikas ei olnud ta kogunud ühtegi päeva, mida ta oleks nimetanud soojaks. Samas kui Euroopas olid sombused ilmad, oli Ameerikas olnud kuumalaine. Oma kogemustele toetudes järeldas ta seetõttu, et maailm hoiab iseennast tasakaalus ning üks Ühendkuningriigi kaubanduspartner on alati võimeline teda viljaga vajadusel varustama.¹⁷²

3.5. Stabiilsuse argument

Viljaseaduste debatis oli võrdlemisi terav arutelu ka selle üle, kas viljaseadustel on hindadele stabiliseeriv või hoopis destabiliseeriv efekt. Viljaseaduste pooldajad leidsid, et neil on hindu stabiliseeriv mõju. Tihti polnud sellele arvamusele aga põhjendust toodud. Stabiliseerivat mõju rõhutati eelkõige 1814.–1815. aastate debatis. Näiteks tegi seda toori Davies Giddy 1814. aastal, kuid kuna tema kõne on *Hansard*'is lühidalt kokku võetud, siis põhjendusi tema arvamuse

¹⁶⁹ Hansard, 18. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 840-841.

¹⁷⁰ Hansard, 2. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 462-463.

¹⁷¹ Hansard, 18. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 664-665.

¹⁷² Hansard, 12. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 813-814.

toetuseks väljatoodud pole. Stabiilne hind aitaks Giddy arvates vältida puudusi, mis töölisklasse mõnikord ohustavad, ning samas ka liiga madalaid hindu, mis põllumajandusele ohtu kujutavad.¹⁷³ Sama arvas 1815. aastal toori Charles Grant, kuid samuti pikemalt põhjendamata.¹⁷⁴ 1838.–1846. aastate debati ajal leidis 1842. aastal Sir Robert Peeli uue seaduse toetamisel Mr. Scott, et uue viljaseadusega kaasneks tema arvates hindade stabiilsus.¹⁷⁵

Debattides tuli aga palju rohkem esile vabakaubanduse pooldajate vastuargument, et nii viljaseadused ise kui ka arutlused viljaseaduste üle tekitavad talupoegades teadmatust tuleviku osas ning ka spekulatsiooni viljaturul, samas kui seaduste tühistamine ning vabakaubanduse kehtestamine stabiliseeriks vilja hinda, kuna lõpetataks arutelu seaduste üle ning tagataks stabiilne ja lai pakkumine. Vilja sisseveo piiramise ning spekulatsiooniga käis kaasas hindade pidev kõikumine. See ohustas talupoega, kuna ta ei osanud hinnata, kui palju ta peaks järgmiseks aastaks midagi kasvatama. Sellisel seisukohal oli olnud juba 1804. aastal James Mill, kes leidis, et toetumine paljudest riikidest koosnevale üldisele turule on palju stabiilsem, kuna ühe riigi tootmise puudulikkuse teeb tasa teiste riikide tootmine.¹⁷⁶ Lõpuks järeldas Mill, et vabakaubandus tooks stabiilse hinna, mis hoiaks nii talupoega liiga madalate hindade eest kui ka tarbijat liiga kõrgete eest.¹⁷⁷

Stabiilsuse argumenti parlamendis 1814.–1815. aastate debatis vabakaubanduse pooldajate poolt ei rõhutatud, küll aga tuli see esile 1838.–1846. aastate debatis. 1838. aastal rõhutas vabakaubanduse pooldajate juht Charles Villiers enda arvamust, et pole teist efektiivsemat viljahindade kõigutajat, kui seda on viljaseadused, ning nad on hinnastabiilsuse tagamisel täiesti läbi kukkunud.¹⁷⁸ 1839. aastal võib argumenti kasutust näha viljaseaduste pooldajaks muutunud Sir Henry Parnelli poolt, kes rõhutas viljaseaduste efektiivsust hindade naturaalse kõikumise võimendamisel ning leidis, et kui Ühendkuningriigi tarbimine toimuks suurema pakkumise pealt, siis oleks ta ka vähem ohustatud kõikvõimalikest riskidest.¹⁷⁹ 1840. aastal tõi Villiers uuesti välja, et talupojad eeldavad viljaseadustega lubatud kõrget hinda ning investeerivad palju kapitali, kuid

¹⁷³ Hansard, 16. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 894.

¹⁷⁴ Hansard, 10. märts 1815, Seeria 1, vol. 30, 119.

¹⁷⁵ Hansard, 16. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 556. (Jällegi ei ole täpsustatud, kumb Scott rääkis)

¹⁷⁶ Mill. An Essay on the Impolicy of a Bounty on the Exportation of Grain, lk 59.

¹⁷⁷ Mill. An Essay on the Impolicy of a Bounty on the Exportation of Grain, lk 66-67.

¹⁷⁸ Hansard, 15. märts 1838, Seeria 3, vol. 41, 920.

¹⁷⁹ Hansard, 13. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 652.

kui hind on oodatavast väiksem, siis on kaotused neile rasked.¹⁸⁰ Villiersile veidi hiljem järgnenud viig George Grote leidis samuti, et viljaseaduste kõige suurem pahe on hindade kõikumise süvenemine. Kuigi kasvatajatepoolne eksimine vilja eeldatavas hinnas ei pruugi olla suur, siis arvestades riigis kasvatatavaid koguseid ilmneb, kui ohtlikuks see neile kujuneda võib.¹⁸¹ Samal aastal kasutas seda argumenti veel vabakaubanduse pooldaja Edward Strutt. Ta tõi välja, et liikuva skaala puhul tõusid hinnad importijatele kasuliku punktini ning siis langesid suurelt, kuna importijad said väiksema tolliga turule suure hulga vilja tuua.¹⁸² 1843. aastal kasutas sarnast argumenti näiteks uuesti Villiers.¹⁸³ 1846. aastal rõhutas radikaal Sir William Molesworth, et peaaegu pool sajandit kestnud arutelu viljaseaduste üle polnud saavutanud oma eesmärki stabiilse hinna reguleerimisel ning viljaseaduste tühistamine paneks lõpuks teemale punkti ja kaotaks igasuguse ärevuse, mis talupojal hindade kõikumise puhul olid.¹⁸⁴

3.6. Põllumajandussektori kõrgem maksukoormus

Suureks proteksionistide argumendiks kujunes pidev rõhutamine, et põllumajandusega tegelejalatel on suurem maksukoorem ning see õigustab nende suuremat seaduslikku toetust. 1814. aastaks oli riik viimase üle 20 sõjas oldud aastaga sunnitud laenama suuri summasid ning nende tagasimaksmiseks kehtestati lisamakse. Põllumajandusega tegelevad klassid pidid aga juba varem maksma vaeste ülalpidamise eest ning uus kõrgem maksukoorem õigustas viljaseaduseid kui kompensatsiooni. Viljaseadused hoidsid nende arvates vilja hinda piisavalt kõrgel, et nad oleksid võimelised mandri tootjatega võistlema ning seeläbi oma makse maksma. See argument oli ka tihedalt seotud maa kasutusest väljaminekuga. Seda argumenti toetas teisena Smithi poolt väljatoodud erand vabakaubandusele. Nimelt oli õigustatud kaubanduse piiramine kaupade puhul, mille tootmisele kehtisid riigis maksud. Tema arvates oli selliste kaupade importimisele tolli kehtestamine mõistlik, sest ei lasknud kohalikest odavamalt müüa ning samas ei olnud mõeldud ka kohaliku monopoli tekkimiseks.¹⁸⁵ Viljaseaduste pooldajad leidsid, et maksud, mis olid

¹⁸⁰ Hansard, 1. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 328.

¹⁸¹ Hansard, 1. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 369.

¹⁸² Hansard, 26. mai 1840, Seeria 3, vol. 54, 591.

¹⁸³ Hansard, 9. mai 1843, Seeria 3, vol. 69, 48.

¹⁸⁴ Hansard, 19. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 1210.

¹⁸⁵ Smith. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, lk 429-430.

kehtestatud maaomanikele või talupoegadele, olid seega ka maksud viljatootmisele. Seetõttu oleks õigustatud ka tollide kehtestamine, et vältida mandri vilja odavamast müüki.

Sellist argumenti kasutati võrdlemisi palju mõlema debati ajal. 1814. aastal kasutas seda esimesena viig Thomas Brand. Ta leidis, et kaitseta põllumajandus poleks võimeline teiste riikidega tootmises võistlema, kuna kohalik maa pidi kandma hoolt vaeste eest, maksis vaimulike palku ning rentidest ehitati teid ja kirikuid. Vabakaubanduse puhul teised riigid selliseid koormisi ei kannaks.¹⁸⁶ Päev hiljem kordas sarnast argumenti samuti viig Sir Simon Newport, kes leidis, et oleks ebaaus sundida suuri koormisi kandvaid Ühendkuningriigi talupoegi mandri tootjatega ebavõrdsetel tingimustel konkureerima, kuna neil oli tähtis roll eelnevas sõjas ja seega Euroopa päästmisel.¹⁸⁷ Sama argumenti kordasid tema järel kohe Mr. Burrell¹⁸⁸ ning Thomas Thompson.¹⁸⁹

Argument leidis aga siiski palju kasutust ka 1838.–1846. aastate debati jooksul. Näiteks kasutas 1838. aastal konservatiiv ja tulevane hertsog Richard Grenville sellist argumenti. Ta leidis, et kui maailm uuesti tekiks ning talupojal poleks neid koormisi, mis tal praegu on, siis võiks protektsionismi kohe kaotada. Hetkel oleks kaitse kaotamine aga neile hävitav.¹⁹⁰ 1843. aastal rõhus põllumajanduse koormistele näiteks konservatiiv Edmond Wodehouse, kes enda tõestuse najal leidis, et maaomanikud maksid ühe naela (Wodehouse ei täpsustanud, mis maksu), samas kui töösturid maksid 10 penni.¹⁹¹ 1846. aastal tõstatas koormiste teema näiteks konservatiiv Philip Miles, kes tunnistustele toetudes leidis, et tööstuse poolt makstavad koormised on võrreldes põllumajanduse omadega tühised.¹⁹²

1814.–1815. aastate debati jooksul argumenteeriti sellele vastu, et Iirimaa põllumajanduses ei olnud sarnaseid koormisi, kuid siiski polnud üha suurenev vilja sissevedu Iirimaa Suurbritannia põllumajandusele hävitavalt mõjunud. Seega on kartus mandri vilja ees alusetu. Sellist järeldust

¹⁸⁶ Hansard, 16. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 919.

¹⁸⁷ Hansard, 17. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 940.

¹⁸⁸ Hansard, 17. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 941. (Jällegi oli seekord mitu Burrelli parlamendis ning Hansard Online ei täpsusta, millise tegemist.)

¹⁸⁹ Hansard, 18. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 964. (Tema poeg Thomas Perronet Thompson kujuneb debattide vahelisel ajal üheks suuremaks vabakaubanduse pooldajaks ning autoriteediks ja oli ka lähedane koostööpartner Liigaga: Michael J. Turner. The 'Bonaparte of Free Trade' and the Anti-Corn Law League, *The Historical Journal*, Vol. 41, No. 4, lk 1011-1034.)

¹⁹⁰ Hansard, 15. märts 1838, Seeria 3, vol. 41, 933.

¹⁹¹ Hansard, 14. märts 1843, Seeria 3, vol. 67, 927-928.

¹⁹² Hansard, 9. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 557.

kasutas vabakaubanduse pooldaja George Philips 1814. aastal ning see oli osa tema vastuargumendist odava vilja argumendile.¹⁹³

1838.–1846. aastate debati jooksul oli aga vabakaubanduse pooldajate peamine vastuargument lihtsalt üldine kahtlemine põllumajandusele kehtivate eriliste koormiste olemasolus. Selliselt argumenteeris näiteks radikaal Charles Villiers 1840. aastal, kui ta leidis, et Ühendkuningriik on ainuke riik, kus maaomanikud ei saa väita, et neil on erilisi koormisi. Protektsionistide väidete tõestamiseks kutsus ta parlamenti üles moodustama komiteed, mis uuriks, milliseid erilisi koormisi põllumajandus kannab.¹⁹⁴ 1842. aastal ütles näiteks radikaal John Arthur Roebuck, et ei usu põllumajanduse eriliste koormiste olemasolu, ning leidis, et maaomanikud olid alati oma õiglastest kohustustest kõrvale hoidnud.¹⁹⁵ Samal aastal küsis ka vabakaubanduse pooldajate teiseks tähtsaks esindajaks tõusnud Richard Cobden konservatiivist peaminister Peelilt täpsustust, mis erilised koormised põllumajandusele kehtivad;¹⁹⁶ omakorda mõned nädalad hiljem oli lausa eraldi arutelu põllumajanduslike koormiste osas.¹⁹⁷ 1845. aastal leidis radikaal Sir Henry Ward põllumajanduse koormistele eraldi pühendatud arutelus, et argument eriliste koormiste kohta oli viimane eksikujutelm, mis protektsionistidele alles oli jäänud.¹⁹⁸ Ka 1846. aastal kasutas Ward sama argumenti ning ütles, et maaomanikele oli antud kolmel aastal võimalus tõendada eriliste koormiste olemasolu, kuid nad ei olnud seda teinud.¹⁹⁹

3.7. Tööstuse kaitse

Üheks eelkõige protektsionistide rõhutatud märkimisväärseks probleemiks kujunes Briti tööstuse kaitse. Argumenteeriti, et viljaseaduste tühistamine oleks ebaaus, kuna tööstus oli kaitstud ning see jätaks talupojad ja maaomanikud ebavõrdsesse olukorda. Põllumajandusest sõltuvad poleks võimelised tööstustooteid ostma, kui nende enda sissetulek langeks madalamate viljahindade tõttu, samas kui tööstustooted jääksid endiselt kalliks. Barnes toob välja, et tööstuse algne vastus

¹⁹³ Hansard, 6. juuni 1814, Seeria 1, vol. 27, 1094.

¹⁹⁴ Hansard, 1. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 333.

¹⁹⁵ Hansard, 16. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 574.

¹⁹⁶ Hansard, 21. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 729.

¹⁹⁷ Hansard, 14. märts 1842, Seeria 3, vol. 61, 519. (Antud arutelus kasutati aga samu argumente ning see koosnes peamiselt vastaspoolte erineva statistika ja poliitökonoomistide arvamuste väljatoomisest.)

¹⁹⁸ Hansard, 30. mai 1845, Seeria 3, vol. 80, 1094.

¹⁹⁹ Hansard, 13. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 878.

viljaseadustele oli tugevasti takistatud paljudele tööstusartiklitele kehtinud proteksionismi tõttu. Alles pärast endale kaitse taotlemisest lahtiütlemist julgeti põllumajanduse monopoli korraldikut rünnata.²⁰⁰ See aga juhtus alles pärast 1814.–1815. aastate debatti. Märkimisväärne on, et Mandri-Euroopas oli proteksionismi eesmärk aga just hindu all hoida. Näiteks Prantsuse füsiokraadid soovisid 18. sajandil vabakaubandust, sest rahvusvahelised kõrged viljahinnad tõstaksid kohalikke hindu ning kõrged hinnad olid nende arvates talupojale tootmisesse edasiseks investeerimiseks vajalik stiimul.²⁰¹

Argumenti kasutati võrdlemisi tihedalt just 1814.–1815. aastate debati ajal. Tööstuse proteksionismile rõhus esimesena 1814. aastal toori William Huskisson, kes leidis, et kuni tööstust ja kaubandust kaitseb ning toetab proteksionism, siis ei ühtegi põhjust, miks ka põllumajandust ei peaks kaitstama.²⁰² Seda argumenti kordasid veel ka viig Sir Simon Newport²⁰³ ning Thomas Thompson.²⁰⁴ 1815. aastal kasutas lühiversiooni argumentist viig John Smyth.²⁰⁵

Siiski kasutati argumenti arvestatavalt ka 1838.–1846. aastate debati jooksul. Tööstuse kaitsele juhtis 1839. aastal proteksionistlikus kõnes väga palju tähelepanu Edward Cayley.²⁰⁶ Ta luges seejärel lühikese kõne 1820. aastast, milles kutsuti välja tol ajal parlamendis olnud poliitökonoomist Ricardo utoopilist mõtlemist, et proteksionism kehtis ainult põllumajandusele, kuigi ka tööstus oli tollal tugevasti kaitstud.²⁰⁷ 1840. aastal kasutas sarnast argumenti konservatiiv ning maaomaniku poeg William Duncombe, kes leidis, et kui tahetakse vabakaubandust, siis peaks olema vabakaubandus kõigis artiklites.²⁰⁸ 1846. aastal leidis konservatiiv George Hudson, et kui põllumehi süüdistatakse proteksionismi tõttu röövimises, siis on selles röövimises osalenud ka töösturid.²⁰⁹

Nagu Barnes välja tõi, olid 1814.–1815. aastate debati jooksul vabakaubanduse pooldajad veel tööstusliku proteksionismi poolt, kuid 1838. aastaks oli olukord muutunud. Nüüd argumenteeriti,

²⁰⁰ Barnes. A History of the English Corn Laws, lk 146.

²⁰¹ Jean-Daniel Boyer; Magali Jaoul-Grammare; Sylvie Rivot. The debate over grain in the 1750s. A cliometric point of view. The European Journal of the History of Economic Thought, Vol. 26, No. 4, 2019, lk 698-737 (siin 707).

²⁰² Hansard, 16. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 920.

²⁰³ Hansard, 17. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 940.

²⁰⁴ Hansard, 18. mai 1814, Seeria 1, vol. 27, 964.

²⁰⁵ Hansard, 10. märts 1815, Seeria 1, vol. 30, 118.

²⁰⁶ Hansard, 12. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 381 ja 386.

²⁰⁷ Hansard, 12. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 388-389.

²⁰⁸ Hansard, 2. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 466-467.

²⁰⁹ Hansard, 3. märts 1846, Seeria 3, vol. 84, 569.

et tööstus on valmis kohe enda kaitsest loobuma, kui viljaseadused tühistatakse ning tagatakse võrdsed võimalused. 1838. aastal tõi viljaseaduste vastaseks muutunud Sir Henry Parnell esimesena välja, et töösturid on teadlikud neile kehtiva proteksionismi halvast mõjust ning on ka ise neile vastu.²¹⁰ 1840. aastal kordas sarnast arvamust vabakaubanduse pooldaja Edward Strutt.²¹¹ 1843. aastal selgitas Richard Cobden, et tööstusele kehtestatud tollid ei too riigile isegi nii palju tulu, et nende jätkamine õigustatud oleks ning nende kaotamine poleks Cobdeni arvates üldse raske olnud.²¹² 1846. aastal rõhutas vabakaubanduse pooldajana välja tulnud Peel, et ta ei taha loobuda kaitsest ainult põllumajanduses, vaid ka kõikide teiste kaitstud harude puhul.²¹³ Proteksionistid ei rõhutanud 1838.–1846. aastate debatis antud küsimust enam nii palju kui 1814.–1815. aastate debatis, mille põhjustaski arvatavasti töösturite proteksionismist loobumise valmidus.

3.8. Teiste riikide proteksionism

Proteksionistid tõi vabakaubanduse vastu 1838.–1846. aastate debati jooksul korduvalt välja ka argumenti, et vabakaubanduse kehtestamine paneks Ühendkuningriigi ebavõrdsesse olukorda, kuna teised riigid ei ütleks oma kaitsest lahti. Siin toetas neid osaliselt Smith. Tema kolmandana väljatoodud erand lubanuks kaubandust piirata riikidega, mis ise Ühendkuningriigiga kaubandust piirasid. Selline teguviis oleks õigustatud aga ainult juhul, kui teine riik lõpetaks selle tõttu endapoolse kaubanduse piiramise. Otsustamine selle üle, kas selline efekt piirangutel tekiks või mitte, pidi Smithi arvates jääma poliitikutele.²¹⁴ Viljaseaduste debatis leidsid aga proteksionistid pigem, et isegi kui viljaseadustel poleks teiste riikide kaubandust avavat efekti, siis oleks need ikkagi võrdsuse nimel õigustatud.

1839. aastal rõhutas sellist argumenti Edward Cayley, kui tõi näiteks, et varem polnud puuvilla ja lina tollide alandamine teiste riikide vastutulelikkust kaasa toonud. Mõned riigid hoopis tõstsid oma tolle.²¹⁵ 1843. aastal leidis konservatiiv Robert Dundas, et kui Ühendkuningriik tühistaks viljaseadused, siis ei oleks tal mingit võimalust panna teisi riike oma turge avama.²¹⁶ Kuigi Dundas

²¹⁰ Hansard, 15. märts 1838, Seeria 3, vol. 41, 936.

²¹¹ Hansard, 26. mai 1840, Seeria 3, vol. 54, 591-592.

²¹² Hansard, 15. mai 1843, Seeria 3, vol. 69, 398-399.

²¹³ Hansard, 27. jaanuar 1846, Seeria 3, vol. 83, 241.

²¹⁴ Smith. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, lk 431-433.

²¹⁵ Hansard, 12. märts 1839, Seeria 3, vol. 46, 403.

²¹⁶ Hansard, 9. mai 1843, Seeria 3, vol. 69, 93.

ise Smithile ei toetunud, oli ta enda argumendiga Smithi erandile kõige lähemal, kuna nägi viljaseadusi tööriistana teiste riikide kaubanduse avamiseks. 1846. aastal osutas konservatiiv Henry James Baillie, et Ühendkuningriigi püüdlused vabakaubanduse poole polnud teisi riike samale teele suunanud, kuna nad nägid, et ilma kaitseta ei suudaks nende tööstus Ühendkuningriigi omale vastu saada. Seejärel tõi Baillie näite Ühendkuningriigi ja India vahelise vabakaubanduse mõjust viimase majandusele, sest nende kohalik puuvillatööstus ei suutnud odava Briti tööstusega võistelda ning hävines. See aga tõi kaasa sadade tuhandete töötuse, häda ja nälja – ka kõige halastamatum vallutaja polnud Indiale kunagi nii palju halba teinud. Baillie arvas, et sellise näite najal ei saa ka kuidagi üllatuda teiste riikide protektsionistliku tahte üle.²¹⁷

Viljaseaduste vastased aga leidsid siiski, et teised riigid jälgiks Ühendkuningriigi eeskuju, kui viljaseadused tühistatakse. 1840. aastal tsiteeris viig Henry Labouchere selle toetuseks Liverpooli kaupmeeste tunnistust, kes teatasid, et 1842. aastal tulevad Ameerika Ühendriikides välismaa tööstusele kehtestatud tollid uuesti arutluse alla. Põhjapoolsed tööstusosariigid on vabakaubanduse vastu, lõunaosariigid aga selle poolt. Keskmised vilja kasvatavad ning eksportivad osariigid nagu Maryland ja Pennsylvania oleksid otsustaval kohal. Viljaseaduste tühistamine ja nende osariikide vilja tollivaba impordi lubamine Ühendkuningriiki võiks suunata neid tööstuslike tollide vastu olema.²¹⁸ See tooks kaasa vabakaubanduse Ühendriikide ja Ühendkuningriigi vahel. 1842. aastal rõhutas radikaal William Ewart jälle viljaseaduste tühistamise potentsiaalset mõju Ameerika Ühendriikide otsusele ning vabakaubanduse võimalusele. Ewart rõhutas veel, et kuni viljaseadused kehtivad, ei saa pikemaajalist õitsengut kaubanduses olla. Viljaseaduste efekt oli pidevalt segada Ühendkuningriigi ning teiste riikide vahelisi kaubandus- ning tööstussuhteid.²¹⁹ 1846. aastal tões vabakaubanduse pooldajaks muutunud peaminister Peel, et ta ei saa tagada, et teised riigid järgnevad Ühendkuningriigile oma kaitse kaotamisel, kuid Ühendkuningriigi enda tööstus paraneks süsteemi muutumisel kindlasti. Peel aga lootis siiski, et aja jooksul võtavad teised riigid Ühendkuningriigist õppust ja liberaliseerivad ka oma kaubandust.²²⁰

²¹⁷ Hansard, 10. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 83, 661-663.

²¹⁸ Hansard, 1. aprill 1840, Seeria 3, vol. 53, 392.

²¹⁹ Hansard, 23. veebruar 1842, Seeria 3, vol. 60, 904-905.

²²⁰ Hansard, 27. jaanuar 1846, Seeria 3, vol. 83, 243.

3.9. Järeldused

Impordi argumente vaadeldes selgub tõsiasi, et nii mõningadki argumentid olid vaadeldavatel aegadel kasutuses debati algusest 1814. aastal kuni debati lõpuni 1846. aastal. Kuigi argumentide kasutamise tiheduses oli nii tõusu- kui ka langustrende, oli see pigem seotud vastavatel aastatel toimunud huvi langusega viljaseaduste osas ning aastatel, kui toimusid pikemad debatid, sai ka enamik vaadeldavaid argumente kasutust. Siiski aga tasub arvestada Kitson Clarki väljatooduga, et viljaseaduste tõttu võttis 1846. aastal debattides sõna tõenäoliselt rohkem maakondade esindajatest liikmeid kui kunagi varem.²²¹ Maakondade esindajaid on tihti aga peetud parlamendis kõige rohkem maaomanike kontrolli all olnuteks.²²² Seega tõstatati proteksionistlike argumente 1846. aastal suures osas liikmete poolt, kes ei oleks arvatavasti kunagi vabakaubanduse poolt olnud ning ei saa otseselt väita, et nende argumentide esinemine tähendaks vabakaubanduse pooldajate argumentide mõju puudumist teistele liikmetele.

Proteksionistide pidevale sarnaste argumentide kasutamisele aitas kaasa Smithi autoriteet, kelle erandeid rõhutati kuni debati viimase aastani.²²³ Siiski tuginesid poliitökonomitidele käsitletud argumentide puhul peamiselt osapoolte juhid nagu Sir Henry Parnell ja Sir Robert Peel ning üldiselt toetuti rohkem isiklikult kogutud tunnistustele või tõenditele. Samas ei tasu aga alahinnata proteksionistide isiklike huvide mõjusid argumentide kasutamise jätkamisele. Proteksionistid kasutasid argumente maa kasutusest väljamineku, julgeoleku, põllumajanduse koormiste ning tööstuse kaitse kohta võrdlemisi sarnasel kujul terve vaadeldava aja jooksul. Ainult maa kasutusest väljamineku argument muutus 1838.–1846. aastate debatis spetsiifilisemaks. Kui arvestada ka 1838.–1846. aastate debatis proteksionistide poolt kasutusele tulnud kliima ja teiste riikide proteksionismi kohta käivate argumentide kasutust, siis ilmneb, et kolmveerand vaadeldud teemade argumentidest olid kasutuses üpriski sarnasel kujul 1814. aastast 1846. aastani. Samas ei muutunud suuresti aga ka vabakaubanduse pooldajate vastuargumentid pärast kasutuseletulekut.

Käsitletud teemadest oli ainult palkade ning stabiilsuse argumentide puhul näha arvestatavaid muutusi kas argumentides endas või nende kasutuses. Palkade küsimust segas tugevasti tolleaegsete autoriteetide arvamuste levik. Vabakaubanduse pooldajad said aga 1840. aastateks probleemist aru ning kohendasid vastavalt oma argumenti. Ka proteksionistide seas vähenes

²²¹ Clark. *The Repeal of the Corn Laws and the Politics of the Forties*, lk 11.

²²² Clark. *The Repeal of the Corn Laws and the Politics of the Forties*, lk 8.

²²³ Hansard, 27. veebruar 1846, Seeria 3, vol. 84, 294-295.

viljahindade ning palkade otsene seostamine, kuid debati lõpuks oli ka ikkagi neid, kes seda tegid. Stabiilsuse küsimuses oli 1838.–1846. aastate debatiks vabakaubanduse pooldajate arvates olemas piisav faktiline tõestus, et viljaseadused ei too hindadesse stabiilsust. Konservatiivid küll üritasid vastupidiseid fakte tuua, kuid enam ise stabiilsust väga ei rõhutanud.

Kuna viljaseaduste vastuhääletanute arv parlamendis enne 1846. aastat suuresti ei muutunud, siis võib nõustuda Irwini varem väljatooduga, et viljaseaduste tühistamise tõi kaasa Peeli avalik meelemuutus ning omakorda osa konservatiivide lojaalsus Peelile.²²⁴ Siin tuleb muidugi arvestada Irwini arvamusega, et Peeli mõjutas pigem tema enda kogemused, mitte poliitökonoomia. Samas ei saa täiesti ümber lükata Barnesi oletust, et just Cobdeni kõnedel parlamendis oli Peeli seisukoha muutusele sügav mõju. Isegi kui Peeli ennast debatid ei mõjutanud, siis ei ole võimatu, et parlamendis esitatud argumendid mõjutasid teiste liikmete kulissidetagusest. Otsest mõju parlamendis toimunud debattidel suure osa liikmete meelemuutusele debattidest järeldada ei saa, kuid tuleb arvestada, et varasemad hääletused võisid paljude konservatiivide jaoks olla lihtsalt erakonna lojaalsuse küsimus. Võib oletada, et vabakaubanduse pooldajate pidev vastuargumenteerimine oli vähemalt osaliselt vastutav selle eest, et mõningatel konservatiividel ei olnud Peeli toetamine lõpuks enam vastu isiklikele vaadetele. Samuti võis mõju olla ka viigidele ning eriti Russellile, kes lõpuks hülgasid väikse fikseeritud tolli ning muutusid täielikult vabakaubanduse pooldajateks.²²⁵ Samuti on ka Mckeowni ning Schonhardt-Bailey käsitlused mõndade liikmete või nende valijate isiklike huvide muutuste mõjust hääletamisele vägagi arvestatavad. Sellega tekib ka võimalus, et huvide muutus tõi kaasa argumentide suurema mõju. Milline oli aga parlamendis kõlanud argumentide lõplik mõju parlamendiliikmetele, tuleks pikemalt uurida personaalsel tasemel, nagu seda on suures osa Peeliga tehtud.

²²⁴ Milline lõplik mõju oli aga parlamendi debattidel ning Viljaseaduste Vastase Liiga tegevusel toleaegele riigi valijaskonnale, jääb aga teadmata. Barnesi arvates oleks uute valimiste toimumine tühistamist ainult mõne nädala edasi lükanud, kuna riigi seisund oli tugevasti vabakaubanduse poolt. Uute valimiste läbiviimine oleks Barnesi sõnul hoidnud aga Peeli olukorrast, kus ta surus viljaseaduste tühistamise läbi parlamendis, mis oli valitud just eesmärgiga viljaseaduseid kaitsta: Barnes. *A History of the English Corn Laws*, lk 280.

²²⁵ Siinpuhul ei saa aga märkimata jätta, et Iiri probleemid ei pakkunud head poliitilist võimalust ainult Peelile, vaid ka Russellile, ning vabakaubanduse poolt sel hetkel väljatulemine oli ka Russeli jaoks tol hetkel optimaalne.

Kokkuvõte

Suurbritannia ja Iirimaa Ühendkuningriigis ning sellele eelnenud sajanditel kehtinud viljaseaduste lõplik tühistamine 1846. aastal oli Euroopa vabakaubanduslikus arengus kahtlemata märkimisväärne sündmus. Pärast kümneid aastaid erineva aktiivsusega toimunud debatte parlamendis, said põllumajanduslike huvidega proteksionistid lõplikult lüüa ning pidid tühistamise pooldajatele alla vanduma. Antud töö eesmärgiks oli uurida parlamendi debattides kasutatud argumente nii viljaseaduste poolt kui vastu ning leida, kas ja kuidas muutusid argumentid ning nende kasutus ajavahemikul 1814–1846, et seeläbi anda hinnang nende mõjule viljaseaduste lõplikul tühistamisel.

Vilja väljaveo küsimus jõudis väga kiire lahenduseni kolme nädalaga 1814. aastal. Vaba ekspordi lubamise vastu esitati võrdlemisi vähe argumente ning ka nendele vastuargumenteerimisele ei pööratud suuremat tähelepanu. Ekspordi vabaks muutmise vastu tõstatati argumente, mis rõhutasid nii tolleaegsete seaduste pikka traditsiooni kui ka potentsiaalseid ohte, mis ekspordi vabaks tegemisega kaasneksid. Vilja väljaveole kehtivate piirangute puudumisega kardeti võimalust, et vilja eksporditaks ka siis, kui riigil oleks sellest kõige rohkem puudust. Muudatuste pooldajad leidsid aga, et selline olukord oleks väga ebatõenäoline, kuna Ühendkuningriigis vilja müümine oli valdavalt kõrgemate hindade tõttu palju kasulikum kui eksportimine. Vaba ekspordi toetajad argumenteerisid, et vaba eksport annaks tootjale võimaluse oma üleliigsest toodangust lahti saada ning hoopis stabiliseeriks vilja olemasolu. Siiski aga leidsid veelgi suuremat kaitset soovivad parlamendiliikmed, et ekspordi subsideerimine ja üleliigse toodangu olemasolu oleks vajalik tagamaks vilja olemasolu halbadel aegadel. Vähest huvi ekspordi küsimuses põhjustas ilmselt üldine parlamendiliikmete ükskõiksus antud teemal, kuna vilja vaba väljavedu ei olnud parlamendiliikmete huvidele ohtlik ning suurem osa neist ei näinud seetõttu põhjust ekspordi osas sõna võtta.

Vilja import sai aga palju rohkem tähelepanu, kuna see puudutas suurema osa parlamendi isiklike huve ning vilja vaba sissevedu nähti proteksionistide seas palju suurema ohuna nii riigile kui ka neile endale. Debattides kasutati seetõttu ka arvestatavalt rohkem argumente; eriti just proteksionistide poolt, kes nägid vabakaubanduses ohtu oma elukorraldusele. Pooled käsitletud argumentidest leidsid kasutust vaadeldavate debattide algusest 1814. aastal kuni debattide lõpuni 1846. aastal. Mõlema debati jooksul levinud argument proteksionistide poolt oli, et viljaseaduste

tühistamine tooks kaasa odava vilja sisseveo mandrilt, mis omakorda viiks madalama kvaliteediga maa, mille kasulikkus sõltus kõrgetest hindadest, kasutusest välja. Vabakaubanduse pooldajad aga argumenteerisid eriti 1838.–1846. aastate debati ajal vastu, et suuremat kukkumist hinnas ei toimuks ning pigem kaasneks vabakaubandusega mandril viljahindade tõus. Samuti terve vaadeldava perioodi jooksul proteksionistide poolt kasutatud argumendiga leiti, et vabakaubandus tooks kaasa sõltuvuse teiste riikide viljast, mis oleks aga ohtlik riigi julgeolekule. Selle vastu aga argumenteeriti, et Ühendkuningriik oli juba teistest riikidest sõltuv ning ükski valitsus ei julgeks piiranguteta laienevat kaubandust tulevikus enam peatada. Lisaks õigustasid proteksionistid kogu vaadeldava aja jooksul viljaseaduseid kui kompensatsiooni kõrgemate koormiste eest, mida põllumajandus nende arvates maksma pidi. 1838.–1846. aastate debati jooksul hakkasid vabakaubanduse pooldajad aga eriti kahtlema selliste koormiste olemasolus. Mõlema debati jooksul argumenteerisid proteksionistid veel, et viljaseadused on õigustatud, kuna teistele tootmisharudele kehtis samuti kaitse. Vabakaubandust pooldavad töösturid said sellele korralikult vastu vaielda alles 1838.–1846. aastate debati jooksul, kui nad olid nõus enda kaitsest loobuma.

1838.–1846. aastate debati jooksul hakkasid proteksionistid märkimisväärsel hulgal rõhuma täiendavatele argumentidele. Leiti, et kuna vaba vilja sisseveo puhul sõltutaks riikidest, kus olid sarnased kliimaatilised tingimused, siis halbade tingimuste puhul võiksid eksportivad riigid kaubanduse peatada ning Ühendkuningriigis tekiks suur puudus. Vabakaubanduse pooldajad aga leidsid, et just võimalikult laia pakkumise tagamine aitaks vältida puuduse tekkimist. Proteksionistid argumenteerisid veel, et viljaseaduste tühistamine jätkaks Ühendkuningriigi teiste proteksionistlike riikidega ebavõrdsesse olukorda. Selle vastu leiti aga, et aja jooksul teised riigid hoopis järgiksid Ühendkuningriigi eeskujule ja loobuksid samuti oma kaitsest.

Vaadeldavates debattides vaieldi arvestatavalt ka viljahindade ja palkade seose ning hinnastabiilsuse üle. 1814.–1815. aastate debati jooksul ning 1838.–1846. aastate debati esimestel aastatel argumenteerisid vabakaubanduse pooldajad, et kõrged viljahinnad tähendavad tööstusele kõrgeid tootmiskulusid ja seega konkurentsivõime langust. Proteksionistid argumenteerisid sellele vastu mitmel teel. 1814.–1815. aastate debatis leiti, et hindadel ei olnud palkadele mõju ning isegi kui oli, siis ei mõjutanud need märgatavalt tootmiskulusid. 1838.–1846. aastate debati alguses leiti aga, et tööstuse konkurentsivõime languse taga oli üldse teiste riikide areng ning argumenteeriti, et viljaseaduste mõju palkade kõrgel hoidmisele oli üldsegi positiivne. 1840.

aastast hakkasid vabakaubanduse pooldajad aga argumenteerima, et viljaseadused hoopis hoidsid palku madalamal, kuna suurendasid töajõupakkumist. Protektsionistid argumenteerisid sellele vastu väitega, et viljaseaduste tühistamisel ning maa kasutusest väljaminekuga suureneks veelgi töajõupakkumine ning palgad langeks veelgi rohkem. Protektsionistid esitasid ka mõlema debati puhul väiteid, et viljaseadused hoiaksid hinnad stabiilsed. Vabakaubanduse pooldajad hakkasid aga 1838.–1846. aastate debati jooksul üha rohkem rõhku asetama sellele, et viljaseadustega kaasnes hoopis suurem hindade kõikumine, kui oleks olnud vabakaubanduse puhul.

Enamik käsitletud argumente ja vastuargumente olid kasutuses üpriski sarnases võtmes kuni debati lõpuni 1846. aastal. Kuna 1846. aastal võttis sõna palju rohkem veendunud protektsioniste kui tavaliselt, siis ei saa täheldada ka otsest langust argumentide kasutamises. Samas ei saa väita, et argumentidel ei olnud absoluutselt mõju liikmetele, kes polnud nii tugevalt maaomanike kontrolli all. Lõpliku tühistamise tõi kahtlemata kaasa Sir Robert Peeli avalik meelemuutus, kuid milline täpne seos oli parlamendis esitatud argumentidel temaga koos- või vastuhääletanutele, vajab veel uurimist. Kuna suuremaid muutusi viljaseaduste tühistamise poolt hääletamisel enne 1846. aastat ei olnud, siis ei ole argumentide mõju seeläbi märgatav. Kasutatud argumentide ning viljaseaduste tühistamise vahel olevast seosest täielikult arusaamiseks tuleks seetõttu uurida spetsiifiliselt parlamendiliikmeid nagu seda on tehtud Peeliga. Selleks tuleks tähelepanu suunata nii viljaseaduste vastaste kui ka pooldajate kirjavahetustele ning memuaaridele. Nii saaks kindlamalt väita, milline mõju oli parlamendis esitatud argumentidel või välistel teguritel.

Valdava osa käsitletud teemade puhul olid ka autoriteetsed poliitökonomid oma arvamust avaldanud. Toetuti just Smithi eranditele, kuid samuti peab arvestama, et Ricardo teoorial oli 1838.–1846. aastate debatis palgaga seotud argumentidele suur mõju. Otseselt toetusid oma kõnedes poliitökonomitidele aga siiski võrdlemisi vähesed – suurem osa parlamendiliikmeid põhjendasid oma argumente pigem omaenda kogemuste või tunnistustega ning ei seostanud neid poliitökonomitide arvamustega. Seetõttu ei ole võimalik järeldada, et autoriteetsedel poliitökonomitidel oleks olnud suuremat mõju esitatud argumentidele ja lõplikule viljaseaduste tühistamisele. Isegi kui liikmed olid nende töödega tutvunud, siis suuremal määral neile rõhku ei pandud.

Kasutatud allikad ja kirjandus

Allikad

Malthus, Thomas, Robert. Observations on the Effects of the Corn Laws. London, 1814.

Mill, James. An Essay on the Impolicy of a Bounty on the Exportation of Grain. London, 1804.

Ricardo, David. Essay on the Influence of a Low Price of Corn on the Profits of Stock. London, 1815.

Smith, Adam. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, in 2 vols. Ed. By Edwin Cannan, London: Methuen and Co., Ltd, 1904.

Torrens, Robert. An essay on the external corn trade. London, 1815.

Historic Hansard: 1803-2005. Parliament of the United Kingdom.
<https://api.parliament.uk/historic-hansard/index.html>

Sekundaarkirjandus

About Hansard. Commonwealth Hansard Editors Association.
<https://www.commonwealth-hansard.org/about-hansard.html> (Külastusaeg 06.05.2020).

Anderson, Olive. Review. The English Historical Review, Vol. 122, No. 498, 2007, lk 1100-1101. <https://www.jstor.org/stable/4494044> (Külastusaeg 06.05.2020).

Barnes, Donald, Groves. A History of the English Corn Laws from 1660–1846. London: George Routledge & Sons, Ltd., 1930.

Cannadine, David. Victorious Century: The United Kingdom, 1800-1906. London: Penguin Books Ltd., 2017.

Clark, Kitson, G. The Repeal of the Corn Laws and the Politics of the Forties. The Economic History Review, New Series, Vol. 4, No. 1, 1951, lk 1-13.

Fisher, D. R. Parnell, Sir Henry Brooke. History of Parliament Online.
<https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1820-1832/member/parnell-sir-henry-1776-1842> (Külastusaeg 22.04.2020).

Free trade. Encyclopediia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/free-trade> (Külastusaeg 06.05.2020).

Henderson, W., O. Charles Pelham Villiers. History, New Series, Vol. 37, No. 129, 1952, lk 25-26.

Hilton, Boyd. Corn, Cash, Commerce: The Economic Policies of the Tory Governments 1815–1830. Oxford: Oxford University Press, 1977,

Hilton, Boyd. Peel: A Reappraisal. The Historical Journal, Vol. 22, No. 3, 1979, lk 585-614.

Howe, Anthony, C. Free Trade and Liberal England 1846–1946. Oxford: Clarendon Press, 1997.

International Trade. Encyclopediia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/international-trade> (Külastusaeg 11.05.2020).

Irwin, Douglas, A. Political economy and Peel's Repeal of the Corn Laws. Economics and Politics, Vol. 1, No. 1, 1989, lk 41-59

Boyer, Jean-Daniel; Jaoul-Grammare, Magali; Rivot, Sylvie. The debate over grain in the 1750s. A cliometric point of view. The European Journal of the History of Economic Thought, Vol. 26, No. 4, 2019, lk 698-737

Kemp, Betty. Reflections on the Repeal of the Corn Laws. Victorian Studies, Vol. 5, No. 3, 1962, lk 189-204.

Lusztig, Michael. Repeal of the Corn Laws and Institutional Preservation. Comparative Politics, Vol. 27, No. 4 1995, lk 393-40.

Magnusson, Lars. The Tradition of Free Trade. London and New York: Routledge, 2004,
Nye, John, V., C. Review. The Independent Review, Vol. 13, No. 1, 2008, lk 139-140. <https://www.jstor.org/stable/24562187> (Külastusaeg 06.05.2020).

Pickering, Paul, A.; Tyrell, Alex. The People's Bread: A History of the Anti-Corn Law League. London and New York: Leicester University Press, 2000

Schonhardt-Bailey, Cheryl. From the Corn Laws to Free Trade: Interests, Ideas, and Institutions in Historical Perspective. Cambridge: MIT Press, 2006.

Sharp, Buchanan. Royal paternalism and the moral economy in the reign of Edward II: the response to the Great Famine. Economic History Review, Vol. 66, No. 2, 2013, lk 628–647.

Taylor, Miles. Cobden, Richard. Oxford Dictionary of National Biography. <https://doi.org/10.1093/ref:odnb/5741> (Külastusaeg 06.05.2020).

Thorne, R. Peel, Robert I. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/peel-robert-i-1750-1830> (Külastusaeg 22.04.2020).

Thorne, R. Peel, Robert II. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/peel-robert-ii-1788-1850> (Külastusaeg 23.04.2020).

Thorne, R. Philips, George. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/philips-george-1766-1847> (Külastusaeg 22.04.2020).

Thorne, R. Rose, George. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/rose-george-1744-1818> (Külastusaeg 22.04.2020).

Thorne, R. Russell, John II. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/russell-john-ii-1792-1878> (Külastusaeg 23.04.2020).

Thorne, R. Western, Charles Callis. History of Parliament Online. <https://www.historyofparliamentonline.org/volume/1790-1820/member/western-charles-callis-1767-1844> (Külastusaeg 22.04.2020).

Trade. European Union. <https://europa.eu/european-union/topics/trade> (Külastusaeg 06.05.2020).

Turner, Michael, J. The 'Bonaparte of Free Trade' and the Anti-Corn Law League, The Historical Journal, Vol. 41, No. 4, lk 1011-1034.

Vamplew, Wray. A Grain of Truth: The Nineteenth-Century Corn Averages. The Agricultural History Review, vol. 28, 1980, lk 9.

William Huskisson. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/William-Huskisson> (Külastusaeg 07.05.2020).

Summary

The British Corn-Laws and debate over free trade during the years 1814–1846

“The Corn Laws” were various regulations imposing tariffs on the external grain trade that had existed in one form or another from the medieval period, applied during the period considered here to the United Kingdom of Great Britain and Ireland. The revised laws of 1814-1815 were seen by many contemporaries as a vehicle for the maintenance of high prices, favouring the landed class. The Corn Laws therefore came under a great deal of public scrutiny, attracting increasing attention in the following decades. Parliamentary debate and mounting pressure from outside Parliament by the Anti-Corn Law League followed; and largely because of the onset of the Great Famine in Ireland the question came to a close when protectionists had to admit defeat to free traders in 1846. The final repeal of the Corn Laws was an important milestone for European free trade, since it defined the future commercial policy of the largest empire of the time. Free trade treaties were concluded with other nations during the following decades; even though most of Europe returned to protectionism at the end of the century, the United Kingdom still remained true to free trade. Nonetheless, much of continental Europe did come back to free trade, since it remains one of the founding principles of the European Union.

Previous historiography has focused mostly on the economic and political aspects surrounding the repeal. The focus of the current study has been to look at the primary arguments used in Parliament both for and against the repeal of the Corn Laws, examining if and how they changed during the debates of 1814–1815 and 1838–1846. This in turn allows us to assess their effect on the final repeal. This study also focused solely on the House of Commons. The principal source used in this study was *Historic Hansard* – the digitised editions of debates in Parliament. Another aspect of the study was to consider what political economists had said on the subject, and how members of Parliament related their arguments to the authoritative writers of the time. In this study pamphlets from James Mill, Thomas Robert Malthus, Robert Torrens and David Ricardo were used, as well as the 1904 edition of Adam Smith’s “*An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*”.

In 1814 the decision was made to allow free corn exports was quickly made after being under discussion for only three weeks. Arguments against free exports were few, and little effort was made to argue against them. Opponents of the change emphasised the long tradition of the export restrictions and the dangers free export would pose to the country. For them, unrestricted exports meant that even if there were a shortage in the country nothing would prevent export. Supporters however concluded that the prevailing higher corn prices in the United Kingdom would mean that export would usually be less profitable than selling locally. Furthermore, free export would allow supply and demand to work, allowing farmers to sell off any excess product, thus stabilising the market. The opposers still thought that a surplus was necessary for the years when shortage occurred, and thus a subsidy on export was also necessary to encourage local production. There was also a general lack of interest in Parliament regarding free exports. Most members of Parliament probably felt that freedom of export did not pose a threat to their interests, and therefore did not see a reason to speak on the subject.

The question of corn imports by contrast did receive a great deal more attention, because a large number of members felt that their personal interests were endangered and saw free import as a much bigger threat to the country. Arguments over this were therefore much more extensive; and many of the points made remained for the most part unchanged from 1814 to 1846. Protectionists argued during both periods that the repeal of the corn laws would lead to a large influx of cheap corn from the continent, which in turn would throw lower-quality land out of cultivation. Free traders however argued that a large drop in prices would not occur, and that a rise in prices on the continent was more likely. Protectionists also argued that free trade would mean that United Kingdom would be dependent on other countries for its supply of corn, and that this would be a danger to national security. Free traders concluded that the United Kingdom was already dependent on other countries, and that foreign nations would not dare to restrict the expanded corn trade that the removal of restrictions would bring. Protectionists also saw the Corn Laws as compensation for the higher burdens which agriculture bore. Free traders did however start to question the existence of these burdens during the 1838-1846 debate. The supporters of the Corn Laws also argued during both debates that the laws were justified because manufacturers enjoyed protection as well. The manufacturers were able to argue against this only during the 1838-1846 debate, after they had agreed to give up their own protection.

During the 1838-1846 debate protectionists also started emphasising some other arguments. They argued that in case of a free trade in corn, the United Kingdom would depend on countries in the same latitude; this would mean that adverse climatic conditions could hit all of United Kingdom's import partners. In this case, countries might close their ports, and the United Kingdom would suffer greatly because of decreased home production. By contrast, free traders argued that a broad base of supply was the remedy to scarcity. Protectionists further argued that the repeal of the Corn Laws would mean that the United Kingdom would have no leverage to compel other countries to open up their trade, leaving the country at a disadvantage. Repealers thought that, in case of repeal, other countries would soon follow suit and give up protection as well.

The debates also saw a lot of arguing over the question of wages and the stability of prices. Free traders argued during the debate of 1814-1815 and during the first years of the 1838-1846 debate that high prices meant higher production costs for manufacturers, which in turn would reduce their competitiveness. During the debate of 1814-1815 protectionists found that high prices had no effect on wages, and that even if they did, then high wages did not significantly affect production costs. However, during the 1838-1846 debate they argued that the reduction in competitiveness of British manufacturing was because of developments in other countries, and that the way the Corn Laws kept wages high was a positive thing. From 1840 free traders began to argue that the Corn Laws were actually keeping wages lower because more people were employed, which in turn caused the price of labour to fall. Protectionists argued against this by concluding that repeal would mean an even bigger decrease in the price of labour because of the job losses which would occur in agriculture. Protectionists also found during both debates that the Corn Laws had a stabilising effects on prices. During the years 1838-1846 free traders increasingly argued that the Corn Laws caused unnatural fluctuations and did not stabilise the price at all.

As previously mentioned, most of the arguments employed remained the same from the start of the debates until final repeal. Many more convinced protectionists spoke in 1846 than had been the case before, and so no decrease in the use of arguments can be registered. At the same time, it cannot be said that the debates in Parliament had no effect on members who were not under the direct control of landowners. Final repeal was definitely achieved because of the conversion of Sir Robert Peel to the cause of free trade, but the precise effect of the debates on the minds of other members needs further investigation. The exact effect of the arguments used cannot be concluded

from looking at the Parliamentary record since there were no big changes in voting for repeal before 1846. To find out the precise effect that the arguments had, it would be necessary to study members of Parliament as carefully as Peel has been. Looking at their memoirs and correspondence could prove useful towards this end, leading to greater insight into the way in which debates in Parliament affected the final repeal.

Political economists had pronounced on most of the issues considered. Many relied on Adam Smith's exceptions for free trade, but Ricardo's approach also had a big effect on the debate over wages during the 1838-1846 debate. All the same, the number of speakers who actually associated their arguments with the writings of political economy were relatively few. Most of the members of Parliament relied on statements they had gathered or other evidence to make their case. We cannot come to a definitive conclusion regarding how familiar members of Parliament were with political economists and what was the effect of their work on final repeal.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Madis Ross,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„Briti viljaseadused ja vabakaubanduse debatt aastatel 1814–1846“,

mille juhendajad on Marten Seppel ja Keith Tribe,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Madis Ross

20.05.2020